

## A kőszívű tanár fiai, de olvass mindhalálig, kisfiam!

Feltételezem, hogy a pedagógus elsődleges célja a kötelező olvasmányokkal az lenne, hogy a gyerekek megszeressék az olvasást, szívesen foglalkozzanak irodalommal, érdekelje őket, amit olvasnak, és ne az érdemjegy lebegjen a szemük előtt. De miért pont ezek a könyvek a kiválasztottak?

Fotó: Gubis Mariann



### Kül tur'sokk (Kultúr'sokk)

Utazás előtt nem árt felkészülni a célország kulturális és illemszokásaiból, mert jobb esetben megbotránkozás kísérheti, rosszabb esetben akár halálbüntetéssel is sújthatják az embert.

### A KULTÚRA ABSZOLÚT FOKA

Korunkban a kultúra jól menedzselte termék, a fogyasztói szövet szerves alkotóeleme, áru vagy kereskedelmi alapanyag, a gazdasági rendszerek manipulatív erőinek kiszolgáltató, hivalkodó, zajos zsidvására emlékeztető kavalkádja.

### Mint a filmekben

„Mint a filmekben” - mondjuk akkor, ha valami mesészép dologgal találkozunk. De mi van akkor, ha az élet negatívumairól, az előítéletekről készítenek egy filmet?

### Egyedülálló kultúránk

Ha két cigány verekszik, és egyikük történetesen terhes nő, akkor rendben van, akkor érthető. Akkor természetes.

### Üget a kultúra

Csütörtökön - november 15-én - a volt Ügető helyén, a Kerepesi úton megnyitott Európa egyik legnagyobb bevásárolóközpontja. Az ünnepélyes átadás alkalmával maga az átadás kérdőjeleződött meg.

### Kórházi sziszek-szöszök (részletek)

- Le van tartóztatva, bármit mond vagy tesz, fölhasználható Ön ellen; ja, mást, szemüveg, műfogsor, üvegszem, gyűrű, nyaklánc. Ebbe. Önt most műtétre kísérem.



# digitális nyomtatás



## Fólia vágás plotterrel

nettó 2.900.- HUF/m<sup>2</sup>-től



Reklámtáblák tervezése és gyártása  
Autódekorációk készítése  
Világító reklámtáblák

Japán nyomtató, eredeti japán festékekkel  
a minőség érdekében.

## Akciós ajánlatunk:



Digitális nyomtatás 110 cm szélességben  
176 g-os matt fotópapírra  
nettó 2.990.- HUF/m<sup>2</sup>  
ajánlatunk 2007 november 30-ig érvényes.

## Házhozszállítás



Ingyenes kiszállítás  
Budapest területén és Érden  
nettó 10.000 Ft vásárlás felett  
egyéb esetben a szállítás díja: 900 Ft

## Ötletelő rovat

Gyártasson posztert saját fényképről, vagy  
szerezzen képet hozzá a netről...(linkek a weblapon)

Kérdéseivel kapcsolatban kérjük vegye fel velünk a kapcsolatot e-mail-ben vagy telefonon.

web: [www.apress.hu](http://www.apress.hu) e-mail: [info@jstudio.hu](mailto:info@jstudio.hu) tel.: 06-30-9244-286

cím: 2030 Érd Riminyáki út 61.

# Kedves Olvasó!

Egész héten gondolkodtam azon, mit fogok írni a Kultúra előszavaként. Úgy emlékszem, sok minden eszembe jutott. Ha minden igaz, az is, hogy a kultúrát legalább százféleképpen lehet definiálni, s ezek közül nekem a legjobban mindig az tetszett, ami az emberek kollektív tudataként írta le ezt a fogalmat. De kultúrának hívhatunk minden szellemi és anyagi terméket, amit egy emberi közösség alkot. Kultúra az is, amit a közösségi szocializáció során ránk ragad. Sőt, az is lehet, hogy amit az egyik közösség kulturátlanságnak gondol, az a másik számára teljesen természetes megnyilvánulás. Szóval ilyeneken gondolkodtam, ha jól emlékszem. Aztán ma kiderült, hogy végre bejegyezték az egyesületünket! Ez olyan mérhetetlen örömmel töltött el – már tavasz óta próbáltuk magunkat hivatalos formába önteni -, hogy minden értelmes gondolat kiment a fejből.

Kérem, lapozzanak bele a Mentrópia Kulturális Közhasznú Egyesület kétheti kiadványába!

Gondolkodtató kikapcsolódást!

Sablik Henrik  
főszerkesztő

Kül tur'sokk	4
Üget a kultúra	5
Hírek	6
Randevúztam a novemberi esővel	7
A KULTÚRA ABSZOLÚT FOKA	8
Hungarikumban rejlő históriák	10
Mint a filmekben	11
A legendák szelleme	12
Makk Károly: Szerelem	13
Egyedülálló kultúránk	14
Kutyabaj	14
Haldokló Főnix	15
Vivát Bercel!	15
Van itt ám kultúra!	16
A kőszívű tanár fiai...	17
Kórházi sziszek-szöszök	18
Az ember teremtése	20

## БУЛВАРБЛОКК



A modern festményeket nem is olyan nehéz értelmezni: ez a kép egy olyan nőt ábrázol, aki nem csak hogy fejét vesztette, hanem sóbálvánnyá merevedett egy csapat méretes banán láttán.

Giorgio de Chirico: A költő bizonytalansága, 1913. Tate Modern, London

## Kül tur'sokk (Kultúr'sokk)

Vitathatatlan a mondás, miszerint „nagy az Isten állatkertje és alacsony a kerítés”. Ahányan vagyunk ezen a bolygón, annyiféle világot testesítünk meg. A földgolyó népei így mind külön-külön egy galaxist alkotnak, és ez egészen addig nem jelent problémát, amíg ezek a differens dimenziók nem találkoznak...

Erről leginkább azok tudnak mesélni, akik valamennyi időt külföldön töltöttek, vagy más országok polgárai között forgolódnak nap mint nap. Diákok Angliában, dolgozók Kanadában, nagykövetek Budapesten... Vagy éppen csak turisták, akiket idegenvezetők és segítőkész, hazánkban élő ismerősök, rokonok teregetnek. Egy egész könyvtárat megtölthetnének a nemzetek között fellépő kulturális különbségek, illetani szabályrendszerek. Utazás előtt nem árt felkészülni a célország kulturális és illemszokásaiból, mert jobb esetben megbotránkozás kísérheti, rosszabb esetben akár halálbüntetéssel is sújtathatják az embert.

### A turista kultúr'sokkja

Néhány jó tanács: Angliában nem illik közvetlenül viselkedni idegenekkel, Franciaországban a pincérek kikérik maguknak a serveur (pincér) kifejezést – helyette szólítsuk őket garconnak (fiú). Törökországban pedig meg is verhetik azt a szerencsétlent, aki véletlenül felemeli a talpát vagy összefonja a karját. Az arab országokba látogatókat pedig akár megkövezéssel is büntethetik, ha klottyatában jelennek meg a plázson, vagy asszonyaik nem hordanak csadort – nem egy külföldi újságíró vált áldozatává annak, hogy nem olvasta el az illemkönyvet... Személyesebben fogalmazva: Londonban nézz jobbra az úton, mert nem állnak meg az autók, tanuld meg a baloldali közlekedési rendszert. Párizsban jobban szeretik, ha franciául beszélsz, ezért vigyél legalább egy zsebszótárt, és tanuld meg a legalapvetőbb kifejezéseket: s'il vous plait (kérem, legyen szíves), merci beaucoup (köszönöm szépen), bonne matine, bon jour, bon soir (jó reggelt, jó napot, jó estét) stb. Ankarában pedig alkudj a piacon, ameddig csak bírsz, különben megharagszanak az árusok, és kiporolhatják a hátsódat. Ha esetleg nem jártál pórul, és partit adsz török barátaidnak, üdvözlödd őket merkhaba (szia) szóval. Búcsúzáskor pedig mondd szépen, hogy güle-güle (a vendéglátó „viszlát”-ja), mert ezzel köszönetet mondtál a látogatásukért. És általános szabály szinte mindenütt, hogy te alkalmazkodsz az ott lakókhöz, valamint hogy nem rí le rólad a „turistaság”, mert akkor könnyen törbe csalhatnak, kirabolhatnak. A pénztárcád és irataid egy belső zsebben hordd – Brasilban pedig menekülj, amikor gyerekhadat látsz, mert ha körbefognak, a belső zseb sem segít...

A legjobb, ha utazás előtt „beoltatja magát” az ember a következő egyveleggel: egy kis helyi kalauz, zsebszótár, illemkönyv és egy csipetnyi az országot és lakóit ismerő, abban jártas személy tanácsából.

Ha „alien” az ember...

Az „idegenbe szakadt hazánkfia” hosszabb ideig tartó látogatása során még több zavaró tényezővel találkozhat, mint egy két hétre kiszabadult nyaraló. Sokan szenvednek a másságtól – hogy nem tudnak beilleszkedni és nem is fogadják be őket igazán. Nem beszélve a szalámi, Túró Rudi és a töltött káposzta hiányáról – a honvágy megtestesítőiről. A legnagyobb baj, ha valakit ez a különbözőség nagyon megvisel, hiszen életre szóló lelki sebeket szerezhet, és a kedvét is szegheti a további világjárástól. Hazajön, magával hozva a döbbenet keserűségét, otthagya az összes – esetleg átélt, megismert – jó emléket, helyi barátokat. Különbözősége külföldi tartózkodása során feszültséget szülhet, áldozatává válhat csalásnak, támadásoknak. Hogyan lehet ezt kivédeni? Ki lehet egyáltalán? Ezt csak azok tudhatják, akik már jártak külföldön, éltek idegen népek között, és „jó kedvvel, bőséggel” tértek haza. Érdekes őket kérdezni, hiszen van megoldás a kulturális differenciák okozta sokk csökkentésére.

### Kiakadásjelző itthon

A minap történt, hogy egy kis család felkerekedett: irány egy vidéki város, ahol pár napig pihenhetnek. Felszálltak nagy pakkokkal a metróra, a legkisebb családtag vidáman üldögélt a kocsijában, magyarázott, mosolygott a

nagyvilágra. Mindenki csodálta, főként négy amerikai nyugdíjas turista, akik hazánk szépségeit jöttek megnézni. Talán a gyermeket is ide sorolták, mint Magyarország sokadik csodája? Nem tudni. Az viszont igaz, hogy mikor a család leszállt, a szülők akkor vették észre, hogy a kiseded egy szürke bankót szorongatott a kezében. Egydólláros volt – valamelyik turista adhatta oda ámulata zálogául. Anyuka kiborult, „lefagyott”, és pár percig nem tudta feldolgozni a történetet. Számára ez oly idegen volt, mintha halak próbáltak volna beszélni hozzá; annyira szokatlan, hogy bárki pénzt adjon egy ekkora gyereknek...! Nem értette, miért tették? Szegénynek nézték őket? (De hát egy dollár még csak nincs is kétszáz forint...? Mire költhetnék?) Vagy gondolták, adnak valami – számukra értéktelen – „játékot” a csöppségnek? (Gyerekek a pénz csak papír, nem lett volna egyszerűbb egy használt jegy...?) Ennyire nem jelent nekik semmit a pénz? Vagy önnön lelki sérüléseiket, saját gyermekeik elvesztegetett idejét próbálták megváltani? Esetleg csak véletlenül, egy észmentes pillanatban beledugták a puha, dundi ujjú marcocskába? Ki tudja már? Kulturális sokk ez, kérem szépen, ami azóta is kísért. Az egydólláros ugyan egy pénztárcában lapul – lévén az anyuka numizmatikus és bankjeggyűjtő –, de csak és kizárólag eme különös, világok között szakadékat omlasztó esemény örök emlékezetére. Egy momentum, ami egyszerre szomorú és megdöbbentő – belátni vele a kulisszák mögé, emberek lelkébe, akik szerte a planétán máshogy és mégis ugyanúgy élik meg az életet...

Szabó Borka  
Fotó: Fejér Bálint





# Üget a kultúra

Csütörtökön - november 15-én - a volt Ügető helyén, a Kerepesi úton megnyitott Európa egyik legnagyobb bevásárlóközpontja, az Arena Plaza. Budapest büszkesége 180 ezer négyzetméter alapterületű, de ha hinni lehet a szóbeszédnek, már most a bővítésén gondolkodnak. Még Alex Ferguson is eljött, de nem beszélt, neki is elakadt a szava a kétszintes csodától.

A plázát tömegközlekedéssel még nehéz elérni, hiszen a tervezett BKV-járatok még nem indulnak. Az épület dizánját nem vitték túlzásba, de nem baj, úgyis a minimalista stílus uralkodik mostanság. A kilógó vezetékek, a sáros burkolat egyfajta egységiséget kölcsönöznek neki. Belül hiányzik a burkolat, a korlát, a próbababákról a ruha, meg sok üzletből az áru, de hát az épületet a híres minimalizmusnak belülről is jellemeznie kell.

A megnyitás speciális hungarikumként hatott. Az ünnepélyes átadás alkalmával maga az átadás kérdőjeleződött meg. Több ezren várták a sártengerben, hogy bejuthassanak. Az ígért zöld környezet helyett, amely kellemes pihenőlehetőséget nyújt az egész családnak, inkább iszapbirkózásnak adhatna teret a környék. Több óras késéssel nyi-

tott a bevásárlóközpont, hogy a természeti szépségekben mindenki kigyönyörködhessen magát. Az épület megnyitása csak csúszott, a melléképítmények ajtaja azonban zárva maradt. Az ablakokat sem sikerült beépíteni, süvít a hideg. Az az érzet, hogy egy meleg plzában vagyunk, nem fogad bennünket. Itt legalább nincs gond a kabát, a pulóver hova tevésével, mint a többi bevásárlóközpontban. Az egészséges életmód nevében légkondi helyett pedig friss levegőt szívhatunk. Fűtés az ott sincs, ahol ablak van, mert ha bekapcsolják, lemegy az áram. Szerencsére a fagyis már megnyitott, hátha mégis melegünk lenne.

A megszokott tülekedés ezúttal értelmet nyer, hiszen a kevés, néhol akciós terméket nem mindegy, hogy ki szerzi meg. Több a vásárló, mint az áru, így valódi vásárlási rohamra ösztönöznek az üzletek. Nagy hírverés, kevés áru, sok potenciális vásárló, 2007-et meg kellett érnünk ahhoz, hogy rájövünk a kereskedők nagy „adó ászára”.

A 3D-s IMAX mozi olyan térhatással bír, hogy csak győzzük nézni. Valószínűleg csak én hagytam otthon a szemüvegem, amiért nem látok semmit. A gazdaságos plzában a gazdaságos élelmiszerüzlet viszont már megnyílt. A Tesco nagymértékű terjedése remélhetőleg az Aréna Plázára is hatással lesz.

Váczy Anikó  
Fotó: Fejér Bálint

## hirdetés

„Magyarország számára  
a 2007-2013. közötti időszakban közel  
8 000 milliárd forint Uniós és hazai  
fejlesztési forrás válik elérhetővé.  
A 19. század vége óta nem látott  
fejlesztések indulhatnak meg hazánkban.”

[www.palyazatiro.hu](http://www.palyazatiro.hu)





## Ablakon bedobott pénz

A Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület olyan megvalósult innovatív intézkedéseket kutatott föl, amik egyszerre hoztak környezeti javulást és pénzügyi megtakarítást is. Elérhető a gazdaságilag megtérülő környezetvédelmi intézkedések adatbázisa - hasznos példák egy új weblapon.

Az Ablakon bedobott pénz program az egyesület egyik legsikeresebb vállalkozása. 2002-ben határozták el, hogy bizonyítják, hogy a környezetvédelemre fordított összeg nem "ablakon kidobott pénz", hanem legtöbb esetben rövid időn belül megtérül, és gazdasági haszonhoz, versenyelőnyhöz juttatja a környezettudatos szervezeteket.

Ennek alátámasztására olyan megvalósult innovatív intézkedéseket kutattak föl, amik egyszerre hoztak környezeti javulást és pénzügyi megtakarítást is. Próbálkozásukat siker koronázta, az első évben 12 vállalat 44 intézkedését dokumentáltuk, és az eseteket az Ablakon bedobott pénz c. esettanulmány-kötetben jelentették meg. A sikeren felbátorodva a hasonló jó példákat továbbra is keresik, és évről évre közzé teszik az Ablakon bedobott pénz sorozatban, illetve a honlapon. A hat év alatt 56 szervezet 262 beruházását, vagy beruházást nem igénylő fejlesztését gyűjtötték össze, amik összesen 14,7 milliárd forint megtakarítást hoztak! Ilyen intézkedések szinte minden vállalatnál fellelhetőek, csak kicsit utána kell járni.

A honlap címe: [www.ablakonbedobottpenz.hu](http://www.ablakonbedobottpenz.hu)

Forrás: [www.greenfo.hu](http://www.greenfo.hu)

## A Világbank 300 millió dollárral támogatja az erdők megővését

A trópusi éghajlatú országok számára fejlesztett ki egy, az erdők megővését célzó programot a Világbank – jelentették be október 15-én.

Az új alaptól (Forest Carbon Partnership Facility – FCPF) a kezdetekben 300 millió dollár áll majd rendelkezésre a károsanyag-kibocsátás visszaszorítására és az erdők megmentésére. A Világbank úgy véli, hogy „a program segíti majd a fejlődő országokat, hogy létrehozzanak olyan szabályozott és fenntartható méretű erdőket, melyek segítenek a károsanyag-kibocsátás visszaszorításában.”

Az ENSZ felmérése szerint az erdők kiirtása, illetve visszaszorulása felelős az üvegházhatást kiváltó gázok 20%-ának a légkörbe jutásáért.

A Világbank úgy tájékoztattott, hogy húsz ország máris érdeklődését fejezte ki a program iránt. Egy, még 2012 előttre datált, az üvegházhatás megfékezéséről szóló nemzetközi megállapodásnak valószínűleg sarkalatos pontja lesz az erdőirtás visszaszorítása.



A Világbank egy másik, a „zöld” energia gyakoribb használatát célzó programot is bejelentett a fejlődő országok részére.

Robert B. Zoellick, a Világbank Csoport elnöke úgy fogalmazott: „Ezek az országok pénzhez és új technológiákhoz fognak jutni azért a széndioxid-kibocsátásért cserébe, melyet fejlett országoknak adnak majd el. Mindkét új programunk hosszú távú célja a károsanyag-kibocsátás, illetve az üvegházhatás tartós és radikális letörése. Ehhez jó hátteret biztosít a bank hagyományosan jó kapcsolata a fejlődő országokkal, illetve úttörőként elért eredményei a széndioxid-piacon az elmúlt évtizedekben.”

Ez a piaca egyébként 2005-ről 2006-ra megháromszorozódott.

Forrás: [www.news.mongabay.com](http://www.news.mongabay.com)



## Fölösleges áruk fóruma

A Hulladék Munkaszövetség a “Ne vásárolj semmit” nap keretében, november 24-én nyitotta meg a fölösleges áruk fórumát - olyan termékekből rendeztek kiállítást, amelyeket használati tárgyként árulnak ugyan, de valójában semmi szükség nincs rá.

A kiállított tárgyak között található elektromos krupplihámzó, vadászpülögép formájú ébresztőóra, elektromos szappanbuborék-fújó, motoros nyalóka, morzsa-porszívó, popcornvilla, kutyababakocsi és dobozos vattacukor.

A környezetvédő szervezet szeretné felhívni az emberek figyelmét arra, hogy a feleslegesen megvásárolt termékekkel drasztikus mértékben növelik a keletkező hulladék mennyiségét. A civil szervezet szerint egy magyar ember naponta átlagosan 1,6 kilogramm szemetet dob ki, így az ország éves hulladéktermelése közel 5 millió tonna.

Ma a föld lakosságának 20 százaléka fogyasztja az erőforrások 80 százalékát, a fejlett országokban az élelmiszerek 30 százaléka hulladékként végzi.

A Hulladék Munkaszövetség honlapján Ön is szavazhat a fölösleges árukra, és bevihet ilyen termékeket a HUMUSZ házba, ahol december közepéig megtekintheti a kiállítást.

Forrás: [www.kukabuvvar.hu/faf](http://www.kukabuvvar.hu/faf)

Fotók: Gubis Mariann

# Randevúztam a novemberi esővel

Mindenhová előbb érkezem. Interjúra mindig. Szeretem átgondolni kérdéseimet, rendbe szedni gondolataimat, és, ha marad idő, akkor elképzelem azt az embert, akire várok.

Most egy költőre, Koncz Lászlóra. November Rain néven megjelenő írásait már jó ideje ismerem. Neve az amatőrök között a profizmust jelenti. A beszédes csendet, a misztikusnak tűnő láthatatlan, de mégis létező világot mutatja be. A lélek útjait.

Milyen lehet ez az ember? Koros, hisz a bölcsesség csak hosszú idő alatt tanulható meg. Márpedig Ő bölcs és derűs. Igen, biztosan túl van élete nagy buktatóin, tanult belőlük és bölcsült általuk.

Fiatal, szöke fiú lép be a kávézóba. Rajta felejttem a tekintetem. Sportos, arányos, nett. Jé, hát ilyen egy mai huszonéves? Jó lenne írni Róla. De mit akarhat tőlem? Hozzámlép, és pontosan úgy, mint a filmekben történik, bemutatkozik. Égkék szemében huncut fényt mutatja, jól mulat megdöbbenésem.

Igen, Ő az! Megérkezett Novemberi Eső! Belőle készültem fel, Őt olvastam hetek óta. És most itt áll, várja, hogy nyújtsam a kezem.

Időt kell nyernem, hogy némiképp „átírjam” kérdéseimet. Mondom hát, hogy alig találtam parkolót. Mosolyogva megy bele a játékba, bár, amit mond, az még jobban összezavar. Ő ugyanis kerékpárral érkezett. Ha teheti, akkor autóját otthon hagyva, biciklijergébe pattan, és megy ki a városból, ihletet, erőt meríteni a hegyekbe.

Végre témánál vagyunk! Mederbe terelődött kíváncsiságom a művészt kutatja, a mások elől elrejtőző, a tetszetős külső alatt megbúvó lelket faggatom.

Jó riportalany. Megérti, megérzi, mire vagyok kíváncsi, és mesél. Csendes, kedves hangja, megjelenésének békéje sejteti, ebben az emberben rend van. Tudja, honnan és hová tart, sőt azt is, hogy miért.

Lopva szemlélem. Megállapítom, hogy tévedtem, nem húszas, hanem harmincas. Míg engem hallgat, két szemében egy csecsemő ártatlan derűje, de amikor mesél, szinte lángol a szeme. Kéklő tűz, írom fel magamnak... - De ilyen nincs! - dörren rám az eszem.

És mégis van. Itt ül velem szemben és lobog, míg indiánokról, sámánokról, varázslatos őserdőről, hatalmas hegyekről mesél. Novellájának életszerű történései mutatják, világot járt ember, de még az is előfordulhat, hogy kiderül róla, hogy köztük élt.

K.L. - Minden lehetséges. - mosolyodik el. - Álmaimban már jártam ott. Novel-Novelláimban ezeket az élményeket mondom el.

S.E. - Kiforrott, felismerhető stílusa van. Egyéniség, olyan, akire figyelnek a többiek. Mióta ír?

K.L. - Gyermekkorom óta izgat a betűk világa. A még csak szárnyait bontogató kamaszfantázia előbb az olvasásában, majd később már vonalak közé szorítva is kezdett alakot öltetni. Elsőként még a humor, a diákcsinnyek bújtak elő a magból, azután az olvasott hősök köré szőtt gondolatok is kicsiráztak. Az első ilyen próbálkozás a feledés homályába veszett, de ezek a betűk csak az akkori énemnek jelentettek értéket, mert általuk – társaim körében – népszerűségem megnőtt.

S.E. - Az alkotók némelyike esküszik rá, hogy múzsa nélkül nem megy... Elárulja, hogy Ön – múzsával vagy anélkül, de - miként alkot?

K.L. - A múzsa számomra nem feltétlenül jelent egy konkrét személyt. Sőt, nálam nem is létezik a klasszikus múzsa fogalma. Egyszerűen ide sorolom mindazon tényezőket, személyeket, zenéket, dolgokat, amik kiválthatnak belőlem egy-egy sort. Értem ezalatt a természet adta gyönyörűséget ugyanúgy, mint egy emléket, és persze akár egy adott személyhez fűződő vonzalmamat is...

S.E. - Rengeteg versét, novelláját olvastam. Előbb-utóbb könyvbe kellene rendezni ezeket. Netán nyitott kapukat döngöttek?

Szeme bizonytalanul rebben néhányat, jelezve, ezt a kérdést nem várta. Szerény mosollyal szája szögletében hárit:

K.L. - Könyvkiadásról - azt hiszem -, még korai lenne beszélni, ahhoz le kell tennem valamit az asztalra...

Értem, megértem Őt. Koncz László nem az az ember, aki minden áron fel akarja tűnni. Nem tolakszik, nem tülekedik. Csak akkor ír, ha van mondanivalója a világ számára. Ő csendben, alig észrevehetően alkot. De amikor egy-egy művével elkészül, akkor tökéletesre csiszolt, hibátlan művet tár olvasói és bírálói elé. A fércmunka, az összecsapott írás, a teljesítményből nem a minőségre, hanem a mennyiségre hajtók világa nem az övé.

S.E. - Mindig megcsodálom azt a sok színt, ami műveinek mindegyikében jelen van. Ha festő lennék, minden versét megfesteném, annyira inspiráló ez a gyönyörű kavalkád!

K.L. - Én - ha lehet egyáltalán ilyet kijelentem - nem költőnek érzem magam, hanem szófestőnek. Képekben gondolkodom, képekben látom minden leírt betűmet, mondhatni, a szavakkal festem meg a verseim képeit.

S.E. - Hogyan lehet ma, itt költőként érvényesülni? Akadnak-e segítők... Mecénások, szellemi példaképek? A befutottakat érdekli-e a második vonal?

K.L. - Ma Magyarországon minden tekintetben nehéz érvényesülni. Ez alól nem kivétel a művészvilág sem. Sőt, ez a világ zártabb közösséget alkot bármilyen másnál. Nagyon nehéz megtalálni azokat az ajtókat, ahol be lehet lépni az alkotók közé, és közvetlenül lehet megtanulni a vers- és prózairás fortélyait. Hiányolom, hogy manapság kevés, már befutott művész tartja kötelességének új tehetségek felfedezését, illetve útjaik egyengetését. Szellemi példaképnek tekintek minden olyan alkotót, akitől tanulhatok és tetszést vált ki belőlem.

S.E. - Fontos-e, hogy a szerző „élőben” is találkozhasson olvasóival? Önnek lényeges?

K.L. - Nagyon fontosnak tartom, hogy az olvasók találkozhassanak az alkotóval, hiszen a személyes kontaktus sokat jelent mindkét félnek. Érzelmi töltést, buzdítást, tartalmas szórakozást adnak a felolvasó esték. Egy-egy ilyen találkozó akár hetekre elegendő élményanyagot tud nyújtani mindkét oldalon helyet foglalónak...

S.E. - Aki olvasni szeretne Öntől, hol találhatja meg a műveit?

K.L. - A korábbi szűk lehetőségek csak nagyon kis teret engedtek a kezdő írónak, költőnek. A gyakran szidott internet rohamos elterjedésével, szó szerint kitarult a világ. Számátalan amatőr irodalmi portál tűzte zászlajára az írni szándékozók segítségét, megjelenési lehetőségeiknek biztosítását. De nem szabad elfelejteni azt a ténytet sem, hogy szakértő szemek és segítő kezek nélkül ezek a portálok csupán tömegbázisok maradnának. Jelenleg a Közkincs amatőr művészeti portál ad otthont írásaimnak. Elérhetősége: <a href="http://www.kozkincs.hu">www.kozkincs.hu</a>. Nevem pedig November Rain.

S.E. - Honnan ez az érdekes nicknév?

K.L. - Mint korábban már utaltam rá, rengeteg inspiráló tényező hat rám a természet szépségeiből. Mindez karöltve a zene misztikumával, gyönyörű képeket fogantat bennem. Ilyen a séta az esőben, ilyen néhány balladai hang és egy emlék, aminek a Guns 'N' Roses November Rain-je volt a főszereplője.

S.E. - Köszönöm szépen, hogy mindezekről beszélgethettem Önnel! Szeretnék a riport végén az Ön legkedvesebb versével búcsúzni az olvasóktól. Melyik versét szereti legjobban?

N.R. - Hm... Mindet... Na jó, ezt különösen...

*Édes halott...*

*Édes halott fekszik most karomban,  
rőt lepel testén a lehullott lomb,  
és szívem feljajdul elhagyottan,  
benne ezer emlék sikolya zsong,  
hisz hányszor csókolt tűzével a hajnal,  
bíbor estén hogy ölekezett velem...  
látod, csak üllök itt elcsukló hanggal,  
s előttem hever a Nyár, meztelen.*

*Hallom még hangját az égi csendben,  
s behunytt szemem a lelkeben időz,  
sodródodom fényében önfeledten,  
mint Nap csókjában az újszülött őz,  
és hív még a végtelen csillagtenger,  
ahol Veled aranyban megfürdöttem,  
planéták közt jártunk, gyönyör és ember...  
ott édes multtam, s a Nyár itt előttem...*

*Illatok lengtek körülünk lomhán,  
s alázattal a csend is térdre hullt,  
köszöntve Októbert új birtokán,  
hol minden sárga-rőt selyembe bújt.  
Édes halottam fekszik most karomban,  
ősi lepellet fedti testét a domb,  
és bús szívem feljajdul elhagyottan  
benne ezer emlék sikolya zsong...*

## A KULTÚRA ABSZOLÚT FOKA

Zárthelyi gondolatok a modern létezésélmény és a kulturális idegenség kapcsán

Amikor szürkülni kezdett, az ember fogta magát és kilépett az utcára. Elindult a körúton. Skárpijának céltalan kopogása az idővel egyenes arányban falta az aszfaltot. Egyetlen célja maga a menés volt, ösztönösen vitte a lába. Közben gondolt, látott, érzett, rezdült, végül analizált és összehasonlított.

Szembogarában pointillikus, impresszionista alkotással varázsolódtak a reklámtáblák harsányan ordító neonfényei. Életében először idegennek érezte magát a saját városában és a saját bőrében. Miután figyelt és nem csak látott, feltűnt neki, hogy minden egyes, vele szembejövő másik embernek van valamije. Van valamije, ami a személyiségét, identitását, viselkedését meghatározza vagy legalábbis befolyásolja, és hogy ennek a valaminek van egy felettébb különös tulajdonsága, mégpedig az, hogy nem csak összeköti, de meg is különbözteti az embereket egymástól. Az ember úgy nevezte, mindenkinek kultúrája van. Öltözködési, viselkedési, kommunikációs, nemzeti kultúrája. Ígyen csoportosított első ránézésre, nem tudatosan, és nem is tehetett róla: az emberi gondolkodás, természeténél fogva kategorizáló, és ezt csupa

praktikus elvek alapján teszi. Mert az embernek szüksége van az értelmezhetőre, a megfoghatóra, hogy az egész filozófiai kiterjedésű megfoghatatlanságát a részek kézzelfoghatóságában tegye megragadhatóvá.

Az ember igyekezett megszeliíteni a formák közé zárt teret, de minden mozgott, zszisegett és lükettett körülötte. Bekebelezték a föléje tornyosuló épületek, dobhártyáján lyukat ütöttek az összefüggéstelen, kéretlen, tolvakvó zajforrások, észlelését összezavarták a színek és alakok, arcok és mozdulatok harsány és kihívó megnyilvánulásai. Szédülni kezdett. Egyensúlyvesztett, koordinálatlan mozgását végtelenül lassúnak érezte. Akaratlanul is az jutott eszébe, hogy a kultúra aktivitás. Mint valami nyughatatlan öserő dolgozik, szédít, buzog, feszít a mélyben, állandó jelleggel, szünetlenül, mint a föld gyomrában kavargó láva. Impulzívan változik és változtatja meg az embereket, s a cselekvések és kinyilatkoztatások különböző területeinek más és más dimenzióiban bukkan fel. Minél többet gondolt és figyelt,összegzett és analizált, annál inkább bizonyosságot nyert az az elképzelése, hogy

a társadalom, amelyben él, amelynek ön maga is aktív alkotóeleme, egy kirekesztő, a különbözőségeket, egyediséget és másságot hangsúlyozó, a közös értékek, érzések és a helyi tradíciók elvetésére épülő magatartásformát öltött magára.

Alapvetően két nagy kulturális rendszer valamelyikébe születünk bele. Az, hogy köldökzsinórunk, az évezredek tradíciókkal rendelkező keleti vagy nyugati kulturális háttérre, szellemiségre, filozófiai elgondolásokra, viselkedési normákra, tevékenységi és termelési módokra, társadalmi elrendeződésre csatlakozik, jelentősen meghatározza életritmusunkat és változatos kulturális attitűdjeinket. Mert senki, egyetlen csoport vagy közösség sem érhető meg azoknak a társadalmaknak a kontextusán kívül, amelybe beágyazódnak.

A modern társadalmak egyik sajátossága, hogy kultúráként írják le magukat. Túl azon az antropológiai irányultságú szemléleten, amely szerint a kultúra a faji sajátosságoktól, hajviselettől a rokonsági rendszerek terminológiáin át a társadalom tagjai által előállított szokásokig, javakig és termékekig mindent magában foglal, és ezzel életünk szerves és reflektív részévé válik, valamint nélkülözve a tudományos elméleteket és definíciókat, zavarban vagyunk, ha meg kell határoznunk azt, mit is

értünk kultúra alatt. Mert egészében megfoghatatlan. Rájövünk, hogy amit a saját társadalmunkban kultúrának nevezünk, az a „minden esetlegessége”. Összehasonlíthatatlan és véletlenszerű, összezavar és elbizonytalanít.

A világegyetemmel analóg módon táguló globalizáció egy újfajta, egyelőre ellenőrizhetetlen differenciálódással jár együtt. Ez az irreverzibilis folyamat egyre inkább töredezetté és mozaikszzerűvé teszi magát a társadalmat. Az individuumot hangsúlyozottan előtérbe helyező, felaprózódott mikrotársadalmak, ha úgy tesszük, szuverén közösségek születnek meg és növekednek, az egyazon társadalmi és szociokulturális háttér gondosan megművelt, trágázott táptalaján. Ezen mikrovilágoknak a sajátja, hogy figyelmük önmaguk felé kanyarodik, és a megfigyelési, megértési folyamatban sokkal inkább többértelműséget, mint egyértelműséget teremtenek. Egymásnak feszülő értékrendszerek és érdekek mentén teremtenek polarizálódó, szélsőségekbe ragadó és egymás számára egyre kevésbé átjárható dimenziókat.



A modern társadalmak másik sajátossága, hogy az idő pénz formájában halmozódik. Az áru égisze alatt a kultúrát pénzért adják és veszik, ezáltal a szükségletek és személyes igények nemcsak az áru, hanem a divat szférájába is kerülnek, ez pedig az értékek radikális felszámolásához vezet. A posztmodern kultúra értelmezésének lehetőségei többnyire a gazdasági folyamatok mindenhatóságára futnak ki. A profitorientált-ság és gigantomania gerincropogató nyomása alatt bizonyos kulturális elemek és értékek sodródhatnak periférikus helyzetbe, válnak réseket kitöltő rétegelemekké.

Korunkban a kultúra jól menedzselte termék, a fogyasztói szövet szerves alkotóeleme, áru vagy kereskedelmi alapanyag, a gazdasági „trendszer” manipulatív erőinek kiszolgáltatott, hivalkodó, zajos zsbivásárra emlékeztető kavalkádja. A fogyasztás aktusába kapcsolódott, és ebben az aktusban nyeri el az értelmét szinte minden, ami kulturális. A kulturális termékek és javak értéke a kereslet felívelésében vagy esésében, piaci adatokkal mérhető. A minőségi és mennyiségi arány vertikális eltolódása figyelhető meg, a profit javára. Értékteremtő és hordozó szerepe alulmarad a piaci mutatókkal szemben.

A kulturális elemek a mindenkori divathullámoknak kiszolgáltatottan hánykolódnak, vagy éppen ezen trendek ellen mennek erőszakosan vagy csendesebben. És menetközben egyesek felértékelődnek, mások lefokozódnak – töredezik, repedezik, szivárog a kohézió. Az egykor egységesnek hitt és biztonságot nyújtó háttér ma a lehetőségek korlátlan szabadsággal kecsesítő tárháza és az elérhetetlen, halomba hordott vágyak birodalma. Ömlesztve.

Kulturális divatok és divatos kultúrák felforgató örvénylése tartja mozgásban a társadalmat. A divat fogalma önmagában kétségbeejtő. Felhívja a figyelmünket arra, hogy minden mulandó, semmi sem maradandó, valamint arra, hogy ellentmondásos módon, túl a formák és ideológiák halálán, minden formának és ideológiának van lehetősége egy második létezésre. Maga a szó, hogy divat, egy gazdasági meghatározottságú fogalom. Ami divatos, népszerű, közkedvelt, az ma egyenlő azzal, hogy gazdaságilag jó befektetés, vagyis sokan és sokat vesznek belőle. Míután sokan és sokat megvásárolnak a termékből, közkedvelté válik, kommercializálódik, mutálódik: silányabb kópiái a társadalom bármely rétege számára elérhetővé válnak. Ennek következtében kezd kevésbé divatos lenni, míg végül komótosan kisétál vagy tragikus hirtelenséggel kimúlik belőle. Sikere tehát csak addig tart, amíg jön egy másik, jobban eladható, sikeresebb és újszerűbb vállalkozás.

Alapvetően hibádzik valami a gépezetben, gondolta az ember. Ideje tudomásul vennünk, hogy a jövő nyitott. Hogy saját magunknak hozzuk létre és alakítjuk viszonyainkat, és hogy a legtöbb dolog felett befolyás-

sal bírunk, elégedetlenségünkért és a kialakult hiányérzetért csak magunkat okolhatjuk. De az emberi gondolkodásnak olyan tulajdonsága is van, hogy a kudarcot jobb szereti valami tőle független és rajta kívülálló erőnek tulajdonítani.

Amikor az ember elfáradt a céltalan menésben, leült egy padra, jó szorosan a gondolatai mellé tapadva. Iszonyúan fájta a feje. Túl sokat gondolt, látott, érzett, rezdült, analizált és összehasonlított már. És ott a padon különös félelme támadt. Üresség és közömbösség fogta el. Végtelenül kicsinek és semlegesnek érezte magát. Névtelenségbe burkolódzó jelentéktelenségének észlelete és gondolatai környezetének kultúra- és jelentésnélkülisége kapcsán diónyira zsugorították a gyomrát. Az embert megkísértette a horror vacui. „Hová tűntek a vágyaim?” – dünyögte a szemközt eső, kiüresedett reklámtáblára karcolt sort. Már nem tudott mit kezdeni a feléje örvénylő rengeteggel, voltaképpen azt sem tudta, hogyan kezelje ezt a nem jól tagolt világot. Az éjjel-nappali közértben vásárolt két üveg vörös, francia pezsgőt. Felbontotta az egyiket, és elindult haza. Skárpiája sarka a hazaérkezés türelmetlen ti-ti-tá-ját kocogtatta céltudatosan a tífokú zebrára. A novemberi ónos eső rádermesztette a házfalakra a homlokzatokról málló reklámtáblák elnémuló neonfeliratait.

Hajnaltól arra eszmélt, hogy ott remeg a küszöbön. Végtelenül magányosan és bizonytalanul. Rájött, hogy forrongó talpa alatt az a keskeny mezsgye, amely közte és a világ közt feszül, időnként teret enged ugyan egy-egy örömteli és reményteljes találkozásnak, de könyörtelenül el is választja attól. Félálomban átfordult a bejáraton, fáradtan elterült az előszoba nyirkos járólapján, és bal lábfejjével finoman a küszöbig tolta maga mögött az ajtót.

czébé

Fotó: Lőrincz Edina

*Ajánlott irodalom:*

*Baecker, Dirk: A társadalom, mint kultúra, Magyar Lettre International, <http://lettre.c3.hu/>*

*Bauman, Zygmunt: A kultúra, mint fogyasztói szövetkezet, Magyar Lettre International, <http://lettre.c3.hu/>*

*Geertz, Clifford: Darabokból álló világ, Magyar Lettre International, <http://lettre.c3.hu/>*

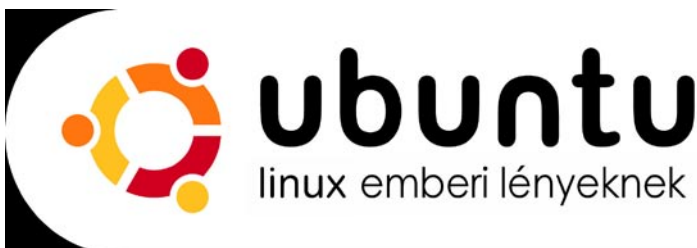
*Geertz, Clifford: Az értelmezés hatalma, Századvég Kiadó, 1994*

Haiku

Kék mókuserék.  
Két láb pörgeti bőszen.  
Kék mókuserék?

Szabó Borka

hirdetés



Linux-alapú,  
nyílt forráskódú, ingyenes  
operációs rendszer.

[www.ubuntu.hu](http://www.ubuntu.hu)

# Hungarikumban rejlő históriák

Bárhon is járjon az ember a Földön, legyen az egy metropolita világváros vagy egy gazdaságilag alacsonyabb szinten álló ország, biztosan nagy különbségeket vél felfedezni a kettő közt. Egyben azonban még két ennyire különböző hely is meg tud egyezni. A hasonlóság pedig nem más, mint az, hogy rendelkeznek olyan históriákkal, melyek magukba foglalják népük kialakulásának történetét.

Minden országnak megvannak a maga nevezetességei, kulturális emlékei, melyek múltba zárt titkokról mesélnek az utókornak. Manapság viszont már nem fektetnek akkora hangsúlyt a művelődésre. Egyre kevesebben vevők az efféle kikapcsolódásra, pedig nem ártana végre kimozdulni a reklámcégek „fogságából”, és megismerni azt, hol is élünk valójában.

Magyarország egyik legnevesebb relikviája, a Budavári Palotában (1985 óta) található Országos Széchényi Könyvtár, melyet 1802. november 25-én Széchényi Ferenc hozott létre, azzal a céllal, hogy a ma élő embereknek és a jövő generációjának egyaránt megőrizze a tudást. Fontos, hogy nevét két ékezettel írta, melyet a könyvtárban található mellszobor is tanúsít. Bár a könyvtár csak 18 éven felüliek számára teszi lehetővé a beiratkozást, mégis érdemes felnőtteknek betöltésével ezt a lehetőséget kihasználni. Igaz, a kézzel írott történelmi dokumentumok (corvinák, középkori kódexek, írók, zeneszerzők kéziratjai) megtekintése korlátozott, és ide leginkább csak a kutatómunkát végzők nyerhetnek betekintést. „Kárpótlásként” viszont bármilyen témában kedvünkre emelhetjük le a polcról és lapozgathatjuk az 1800-as és 1900-as években megjelent „sajtótermékeket”. Korlátlanul használhatjuk az internet-hozzáférést, hiszen ehhez csak egy olvasókártya szükséges, melynek ára

nem is olyan csillagászati. A keresett könyvek igénylése igen egyszerű és gyors, ha azt tekintjük, hogy ha délután 5-ig leadjuk kérésünket, még aznap – kb. 40-50 perc a várakozási idő – megkapjuk a kívánt könyvet, Európa többi országával ellentétben, ahol legalább egy napot kell várni. A nemzeti könyvtárak közt ezzel világviszonylatban igen előkelő helyen állunk. Az olvasótermek igen korszerűek, már laptoppal rendelkező asztalokat is találhatunk, melyek még egyszerűbbé teszik az államvizsgára vagy előadásra való felkészülést. Persze itt is vannak bizonyos szabályok, amelyek mindenkire ugyanúgy vonatkoznak. Az értékes darabokat csakis vezetéssel, előzetes bejelentkezés alapján egyénileg és csoportosan lehet megtekinteni, ez viszont nincs életkorhoz kötve. Ügyelni kell a teljes csend betartására, melynek megszegése kiválthat jó néhány ingerült mondatot, még akkor is, ha történetesen a tárlatvezető az, aki megszólal. Emellett érdemes azt is megjegyezni, hogy a könyvtár épületéből tilos a könyveket kivinni. Ha valaki mégis megpróbál kicsempészni egy könyvet, öröme nem lesz túl tartós, mivel az épület kamerákkal megfigyelt terület, és az olvasnivalók egy része bizonyos „riasztóval” van ellátva, így hamar rajtakapják az illetéktelen tolvajokat.

A VI. emeleten található kiállítótermek megannyi érdekességgel várják az érdeklődőket. December 16-ig például a valaha tiltott francia irodalomban megjelenő erotikus könyvillusztrációkat tekinthetik meg az ide ellátogatók.

Az írásos történelmi emlékek fennmaradása fontos állami feladat. A lapok savassága könnyen tönkretelheti a könyvek minőségét, hatására törékennyé válhatnak az oldalak. De erre is létezik megoldás, a lapokat egyesével ki kell mosni, igaz, körülményes munka, de történelmi szempontból jelentős tevékenységnek számít. A mikrofilm is egy ilyen „hosszabbító eljárás”, mely legalább kétszáz évig lehetővé teszi a sajtóban megjelenő írások fennmaradását, így nem vesznek kárba az olvasmányok, és 200-300 év távlatából is tudni fogják majd, milyen volt Magyarország a XXI. századi Európában.

Ader Tímea

HIRDETÉS



Az Afroaid naptár megvásárlásával az Afroaid Magyarország Közhasznú Egyesület afrikai tevékenységeit támogathatod.

Formátum A3 (29x42 cm)  
 Ára: 3500 Ft.  
 Megrendelhető:  
[info@afroaid.hu](mailto:info@afroaid.hu)  
[www.afroaid.hu](http://www.afroaid.hu)



## Mint a filmekben

„Mint a filmekben” - mondjuk, amikor valami mesés szép dologgal találkozunk. De mi van akkor, ha az élet negatívumairól, az előítéletekről készítenek egy filmet? Elraktározzuk magunkban a tanulságát?

Napjainkra már elég sok mozifilm szól arról, hogy nem kell megítélni valakit csak a bőre színe vagy idegen kultúrája miatt. Ilyen film pl. az Ütközések (Crash), amiben „szeptember tizenegy” utánérzetét mutatják be Los Angelesben. A szereplők konfrontálódnak, ütköznek egymással. Van közöttük koreai házaspár és egy perzsa boltos, akinek feldúlják a boltját, csak azért, mert más „fajhoz”, kultúrához tartozik, s ezért fél, és fegyvert tart magánál.

A film a faji előítéletekről szól. A negatív diszkriminációinkról. Sokszor azok tudnak rajtunk segíteni, akiket lenézünk, mert más a bőrük színe vagy egy idegen kultúrát képviselnek. És ettől megremülünk, inkább valami más megoldáson törjük a fejünket.

Mindenképpen tanulságos a film.

És a szereplőgárdája is elég jó. Sandra Bullock, Brandon Frazer, Ludacris és Matt Dillon neve fémjelzi ezt a 2005-ös filmet.

Ám az Ütközések óta elkészült még egy, a témájában hasonló film. A Babel, ami a 2007-es Golden Globe-on elvitte a legjobb filmért járó díjat. Alejandro Gonzalez Inárritu alkotása is a faji, kulturális különbségekből adódó előítéletekkel foglalkozik. Csak ő nem a „fekete-fehér-mexikói” megkülönböztetési kategóriát használja, hanem történetét az arab világba helyezi.

A filmet nagyon szépen fényképezték, és igyekeznek megmutatni egy kicsit az arab, a japán, a mexikói kultúrából. És szintén sztárok vállalták el a főbb szerepeket, Brad Pitt és Cate Blanchett alakítja azt a házaspárt, akik egy arab országban töltik az idejüket, miközben a mexikói dada elviszi gyereküket a fia esküvőjére, és nem tudja őket visszavinni, így „bevándorlóként” kell a sivatagban vándorogniuk a határt keresve. Eközben két marokkói kislány egy puskával játszik, és eltalálják azt a buszt, amiben a házaspár utazik. A nő addig nem mert inni még a vízből sem, és most rá van bízva egy teljesen idegen kultúra gyógyítójára, aki zsákvarró túvel akarja bevarrni a sebét.

A film kicsit hatásvadász, de szintén elgondolkodtató. Nekünk is kellene egy magyar film ahhoz, hogy az ázsiaiakat, az arabokat, a színes bőrűeket ne bámuljuk meg az utcán, és ne féltsük tőlük az értékeinket? Magyarországon elfogadó ilyen téren? És



A bevándorlók megjelenítése a filmekben is érdekes téma. A Fallal szemben című filmben egy Németországban élő, török „házaspár” drámai története bontakozik ki előttünk. A Spangolban, egy Adam Sandler-es vígjátékban egy spanyol anyukát ismerhetünk meg, aki nem tud angolul. Megpróbál alkalmazkodni az amerikai szokásokhoz, a jobb élet reményében munkát vállal egy gazdag családnál. Segít az elhanyagolt gyerekeknek, és megmenti a lányát attól, hogy olyan érzéketlen legyen, mint amilyenek az amerikai gyerekek. Kedves történet az elszántságról és a szeretetről, az ellentéteket egy kicsit más oldaláról mutatja meg, mint az előbb felsorolt filmek.

És ha már a könnyedebb oldalnál tartunk, akkor ne feledkezzünk meg mindannyiunk Boratjáról sem, aki (Ali G.) a kazah nép nagy fehér gyermeke, és Amerikába megy, hogy megismerje a kultúrát, megtudja, mi kell ahhoz, hogy Kazahsztán is felvirágozzon. Ott csodálkozik azon, hogy a nők nemet mondhatnak a férfiaknak, és hogy feminista csoportok is léteznek. Beleszeret egy tv-sztárba, a Baywatch-ból is jól ismert Pamela Andersonba, és elkezd keresni, hogy meghódítsa.

A saját kultúráján keresztül közelíti meg az amerikaiakat, így mindenkinek be akar mutatkozni, amikor megérkezik Amerikába. Csodálkozik, amikor emberek elhúzódnak tőle, az üdvözlő kézfogása, puszija élő. Egyébként Ali G. már a Da Ali G. Show-ban is foglalkozott a kulturális és faji ellentétekkel:

„Van egy álmom! Amelyben fiatal színes bőrű kislányok jáccanak fiatal fehér kislányokkal. Ha kened, miről puncsolok? Hagyd, hogy valóra váljon! Ja, és még valami: minden ember egyenlő, lehecc te fekete, fehér, sárga vagy pakisztáni, mi mind ugyanonnan jövünk!” (sic!)

És hogy honnan? Hát az anyaméhéből. Ezen tessék elgondolkozni. Nem csak a filmet kell nézni, mögé kell látni. És ha már látunk, nem csak a filmet kell, hanem azt, ami alapján készül, azaz a valós ellentéteket, a társadalmunk problémáit. És tessék orvosolni, valamit tenni, hogy egy szebb világban éljünk, ahol már nem az fog számítani, hogy milyen színű a bőröd vagy milyen állampolgár vagy. Hanem csak az, hogy Te, mint személyiség, ki vagy.

## Levél

Beszállt egy levél az ablakon

-

Nem önként jött, szél hozta.  
Az őszvég utolsó  
hírnökeként repült  
Szobám belsejébe szépen.

Meglapult a talpuzaton.  
Testét hideg hó fodrozta,  
A szél, mint szánkóba,  
beleült,  
Hajtotta szegényt keményen.

Most itt fekszik az asztalon.  
Ki gondolta volna?  
Minálunk jó helyre került -  
Becsesen nyugodhat cse-  
metém kezében!

Szabó Borka

# A legendák szelleme

Egy megnyerő arcú fiatalember toppan elém Edinburgh utcáján, ahol a csapodár szél és a derűs napfény folyton fogócskázik egymással. Régi korok hangulatát idézi föl hosszú, denevérfekete köpenye, a molyette cilindert hetykén félreccsapja a fején.

„Üdvözöllek benneteket a Titokzatos Gyilkosságok Körúton! A nevem Adam Lyal.”

Aranyos fiú. Lelkes. Csak éppen kétszáz éve halott. A meséi ellenben kifejezett életerőről tanúskodnak. Mesék, melyek ma is dobognak a skót szívekben; mesék, melyek dalolnak minden szoborról, ablakrácsról, tégláról, földalatti bunkerről. A szűk síkatorokban régi történetek szellemalakjai bújnak el, hogy napról napra, éjről éjre előjjenek évszázadok titkairól regélni.

Mi jut eszünkbe a romos várkastélyokról, ősi temetkezési helyekről? Félelmetes szellemek, a druidák szertartásainak maradványai. De nemcsak időszámításunk előtti, esetleg a korai kereszténység idejéből származó történetekkel szórakoztatnak. Skócia számos legendát érlel, melyek drágakövekként övezik gazdag kultúráját, főntartva a töretlen érdeklődést e nép harcokkal, véres évszázadokkal, különös kalandokkal teletűzdelt történelme iránt. Megtanít arra is, milyen egy büszke nemzet öntudata, szellemi kincse, hagyományainak tisztelete.

Bárki, aki megállt pár percig egy sötét, szűk átjáróban Edinburgh óvárosában, tudja, miért oly népszerűek a kísértethistóriák ezen a környéken. Egy ijedős ember könnyen a fantáziája rabjává válhat éjszaka, amikor megnyúlnak az árnyékok, és a legendák a holdfény hatására önálló életre kelnek. Ördögi figurák lépnek elő a múlt félhomályából: a 17. századi kacagó hölgy szelleme, majd a halál hírnökéé, amely megjósolta IV. Jakab király halálát. Velük van a fejetlen dobos, a vörös és a hűtlen hentes feleségének szelleme is.



De ez csupán a kezdet. Adam Lyal tarsolyából száz meg száz megmagyarázhatatlan esemény bukkan elő. A boszorkányság kora, a legendás királyok véres háborúi, a rettenthetetlen sereg diadalma, a koldusok és munkások földalatti századai számos hajmeresztő történet ihletője. A földalatti pincékben kalauzolvá 18. századi olajlámpák, whiskysüvegek és halványan derengő fényforrások ugrasztják ki az embert nyugodt tudatállapotából. Odalent még élénken élnek a múlt árnyai, nem lehet a racionalitás nevében lerázni a történelem karjait.

Skócia ezerarcú világa lenyűgöző és átszellemült. A régi korok mítoszai az utcák köveibe épültek, a falakra vetődő árnyékokkal élnek tovább, és a Titokzatos Gyilkosságok Körútjához hasonló idegenvezetés lebilincselő történetei mélyítik el az utazóban az évezredek hagyomány megkapó ízeit. Hirtelen megáll az idő. Megszólítanak az ősi kelta romok, mintha a szellemek még itt táncolnának a szélben. Évezredek sírok büszke kövei tanúsítják, hogy érdemes ellentmondani az elmúlásnak. Az edinburghi királyi vár, mely egy lenyűgöző óriássziklára épült, igazolja a monumentális alkotás célját: egykor tökéletes védelmi vonalat biztosított, manapság a turisták esnek ámulatba, ha megpillantják. A város egésze a Világörökség részét képezi, így

érthető, ha a skótok nagy becsben tartják nemzetük értékeit.

Karcsú tornyok, erőteljes falak, titokzatos lejáratok, rácszott kapuk ragadják meg a képzeletet. Nem eresztenek. Át kell élnem az idő óriási nyomását, a múlt ereje a csontjaimba hatol. Én vagyok az idő, a kelta istenek a testvéreim. A legenda örökké él az emlékezet által.

Aranyujtásos palásttá válik a tenger. Csak egy vitorlás hajó suhan rajta csendesen. Barna sziklák, kacagó hullámok kelnek versenyre az álommal. Délutáni idill. Fülemben visszhangzik az áldott dallam, a boldogság éneke. És az eszme... Egy igazi nagyság, az egyetlen, melyért érdemes élni. Romlatlan világ, romlatlan lélek, melyhez nem kell szó, hogy megértsd. A szépséghez nem kellene szavak. Ő maga a tőkély.

Írás és fotó: Farkas Renáta



BŐFIDŰS ESSZENZISZ (EGY ÍGÉRETES KABARÉMŰSOR KIVÁGOTT JELENETE)



# Makk Károly: *Szerelm*

Az 1971-ben készült *Szerelm* Déry Tibor két novelláján, a *Szerelmen* és a *Két asszonyon* alapszik. Az írások önéletrajzi ihletésűek; Déry az '56-os forradalomban játszott szerepe miatt évekig börtönben ült – ahonnan a nemzetközi tiltakozás hatására engedték ki 1960-ban –, raboskodásának ideje alatt édesanyja meghalt. A film férfi főszerepét a forradalom után szintén évekig raboskodó Darvas Iván játssza, a nagyszerű színészi alakítás mellett további jelentéstartalommal ruházva fel a szerepet. A történet az ötvenes évek első felében játszódik, feltehetően 1953-54 környékén, mikor a politikai elítéltek amnesztiát kaptak. Ugyanakkor Déry és Darvas személye, valamint a filmben elrejtett apró utalások – pl. egy Esti Hírlap rövidke felbukkanása egy újságosbódé kirakatában –, ha rendkívül finoman is, de jelzik, hogy valójában 1960 és '63 között járunk, mikor fokozatosan szabadon engedték a forradalom után bebörtönzötteket. Ez természetesen tabutéma volt akkoriban, nem véletlenül tette (állítólag) Kádár János azt a megjegyzést Aczél Györgynek a *Szerelm* kapcsán, hogy „magyar film még nem ártott nekünk ennyire”.

A film cselekménye két részre osztható: első kétharmada a két asszony drámáját mutatja be, akik visszavárják a férfit; Luca (Töröcsik Mari) és anyósa (Darvas Lili) létét teljes egészében a férj és fiú, János hiánya határozza meg. Történetük nagy része az idős, beteg asszony szecessziós bútorokkal és tárgyakkal zsúfolt szobájában játszódik. Ebből a szűkös térből két, egymással tökéletesen ellentétes módon lép ki a film, hogy aztán rendre visszatérjen ide: egyrészt a fiatalasszony külvilágban zajló élete kerül bemutatásra rövidke epizódokban, másrészt az idős asszony belső világa; emlékeinek és képzeletének tárgyai jelennek meg a vásznon. Az előbbieken felelevenedik a kor a maga szürkeségében és történelem sújtotta valóságában, az utóbbiakban pedig ugyanez a szürkeség és kilátástalanság ellenpontozódik a századelő hangulatának esztétikus és lírai bemutatásában. Az öregasszony világa nem csak szebb és színesebb, de értékeltettebb is a jelen világánál, egy olyan kort idéz, amelyben lehetett és érdemes volt élni, szemben a mával, amit Luca a szobán kívül zajló életéből ismerünk meg: ezekből a rövidke jelenetekből kiderül, hogy – feltehetően az évekkel korábban elhurcolt férje melletti kitarása miatt – Lucát tanári állásából elbocsátották, telefonját kikapcsolták és társbérloket utaltak ki a lakásába. Azonban akármennyire is megviseleli a nőt ezek a fejlemények, illetve főként az, hogy fogalma sincs, férje visszatér-e hozzá valaha, hogy egyáltalán életben van-e még, letörtségéből semmit sem mutat anyósának. Sőt, az idős asszonynál naponta tett látogatások alkalmával mindig derűs, iróniával átított humorral felelget a kérdéseire, és elhalmozza őt figyelemmel, törődéssel, ajándékokkal (melyeket sorra eladott bútoraiból finanszíroz). Mivel nem meri elárulni anyósának, hogy mi János valódi tartózkodási helye, azt hazudja, hogy fia Amerikában van, ahol az Újvilág prominens személyiségeinek társaságában filmet forgat. A forgatás pedig hosszasan elhúzódik, János csak a (Luca által írt) hosszú levelekben ad jelet magáról, melyekben beszámol anyjának a Franciaországból kövenként áthordott kastélyról, melyben lakik, a sok-sok dollárról, amit keresni fog és az öt követő, lovas „titokrendőrökről”. A levelet olvasva az öregasszony fantáziája megelevenedik, és maga elé képzelel a helyeket, ahol fia járhat. Ugyanakkor, mivel képzelete saját, századelős emlékeiből táplálkozik, az általa „látott” és a filmben láttatott Amerika a Ferenc József korát idéző elemekből épül fel: tollas kalapot és fűzőt viselő hölgyekből, cilinderes urakból, tóparti csónakázásokból, ligetbéli sétákból. Ezen álló-, illetve mozgó képekből, korabeli fotográfiákból, rendkívül (gyakran a felismerhetetlenségig) közlő bűvészként bemutatott tárgyakkal, illetve ezek nagyon gyors ütemben egymásra vágott képeiből áll össze és válik érzékletessé az idős asszony világa.

A két, párhuzamosan bemutatott és egymással szemben álló világból Makk Károly egyértelműen az öregasszonyt hozza ki győztesnek, és helyezi a ma világa fölé. Ezt úgy oldja meg, hogy nem csupán az idős asszony, hanem Luca, és a film harmadik harmadában szabaduló János belső világába is betekintést enged; Lucának férje - ló helyett fekete autóval közlekedő „titokrendőrök” általi - elhurcolásának képei villannak be többször, Jánosnak pedig a börtönbéli élet képei. Gelencsér Gábort idézve: „Ez a megoldás – az öregasszony halálával és a férfi hazaérkezésével megvalósuló dramaturgiai egység mellett – a két történet strukturális összetartozását is biztosítja. Fontosabb azonban, hogy e nyelvi-stiláris egység által az öregasszony archaikus világképe és értékrendje mintegy strukturálisan ráköpirozódik a jelenkori történetre; az ő életvilágát leíró filmnyelvi megoldás hasonló szellemi tartalommal ruházza fel a házaspárnak a maga történelmi realitásában igen távoli világát is.” Ez a két világ közt létrejövő egység - melyet a szereplők belső világának megjelenítése hoz létre – eredményezi azt, hogy a film - elrugaszkodva az adott társadalmi-politikai helyzettől, kísérletet sem téve arra, hogy megértse, vagy kielemezze azt - csakis az emberről, emberekről szól. A *Szerelm* tehát – ismét Gelencsért idézve - „nem a korszakot nézi belülről, hanem az embert, akinek ez a korszak jutott.” „Nincs tabló, nincs keresztmetszet, nincs leleplezés, nincs kritika, sőt morális igazságszolgáltatás sincs – szépség van meg szeretet.” Ezen történelemfelettség okán nem derül ki a filmből, hogy Jánost milyen (koholt) vádak alapján ítélték el annak idején, mint ahogy azt sem, hogy miért engedik szabadon. Ez az információhiány a rendszer értelmetlenségét, kiszámíthatatlanságát, a kort mélyen átítató bizonytalanságot jelzi. A film történetével kapcsolatban az is kérdéses, hogy az öregasszony valóban nem tudja-e, hogy mi történt fiával. Bár nyíltan sosem ad hangot kétkedésének, vagy talán tudásának, de – még ha a másodperc töredékéig is – arcáról menyé meséit hallgatva többször is leolvasható valamiféle megfoghatatlan bölcsesség; tudás, aminek csak ő van a birtokában.

A történet előrehaladtával az idős asszony állapota folyamatosan romlik, félrebeszél és egyre az ajtót figyeli. Luca kétségbeesetten és tehetetlenül nézi anyósa haláltusáját, az egyetlen emberi lényét, aki valamiféle kapcsolatot jelent számára Jánossal. Az asszony meghal, anélkül, hogy viszontláthatná oly nagyon szeretett és hiányolt fiát.

A film harmadik harmadában megvalósuló szabadulás meglepetésként éri Jánost, mikor megborotválják, nem tudja, hogy az ok kihallgatás, átszállítás, vagy elbocsátás-e. A börtön elhagyásának jelenetéből teljesen hiányzik a felszabadultság, az igazságtétel, a rehabilitáció érzése (melyeket pedig mind előzetesen elvártak, mind utólagosan számon kértek az alkotóktól). A szűk cellákkal, vasrácsokkal, nyikorgó zárakkal és döngve becsapódó ajtókkal felfestett börtön képe magyarázza a szabadon engedett férfi tétováságát és megtörtségét. Amikor hazaér, bizonytalanul kérdezi meg a házmestertől, hogy felesége ott lakik-e még, majd a drámai erejű találkozást követően felesége megmosdatja, mely aktus a megtisztulás és újjászületés szimbóluma. Közben egyre kérdezi az asszonyt: „Hozzám tudsz megint szokni?”, „Velem alszol az éjjel?”, „Egész éjszaka velem maradsz?”. Férje kérdéseire Luca mind a szavaiban, mind a mozdulataiban kifejeződő mély szeretettel válaszol: „Igen. Minden éjjel. Amíg csak élünk.”

A *Szerelm*, miközben lehetővé teszi a nézők számára a sorok közti értelmezést, tehát azt, hogy cselekménye valójában nem 1953-ban, hanem körülbelül tíz évvel később játszódik, egy mélyen emberi történetet mesél el a szeretetről, a hűségről, a becsületről. A jelenidejű elbeszélés ívét folyamatosan megtörő asszociatív képekkel egy, korábban magyar filmben sosem látott világot teremt, melynek segítségével túllép a tér és idő, a politikai és történelmi meghatározottság korlátain. A film személyessége, lírai szépsége és mélyreható, ökörvényű üzenete okán vált a magyar filmművészeti kánon részévé, a mai napig sokat emlegetett pozitív példává.

# Egyedülálló kultúránk

szöveg: Molnár Péter  
kép: Sós Rita

Ismerősöm várandós. Nyolcadik hónapja várja a kis pocaklakót, tele féltéssel, aggodással, amint az ilyenkor természetes.

November nyolcadikán délután, a kötelező kontrollvizsgálatok végzetével az Üllői úton a mélygarázs felé tartva, egy férfi a földre rántotta, megpróbálva kitépni kezéből a táskáját.

- Ne bántson, várandós vagyok, nem látja? – kiáltotta ismerősöm. A férfi egy pillanatra elbizonytalanodott, majd az éppen feltápáskodó törekeny lányt ismét a földre lökte, és verni, rugdosni kezdte. Ismerősöm magzati pózba gömbölyödött, táskájával igyekezett védeni terhét, közben sikoltzott. Előbb a rémülettől, később a fájdalomtól.

Az Üllői úton, a szokásos, délutáni forgalmi káosz. Autók tucatjai araszolnak a Ferenc körút, illetve a Baross utca irányába, néhány méterre benzinkút. A kocsi szélvédői hidegen csillognak a szemerkélő esőben. Mögöttük a tekintetek is hidegek, üvegesek. Már félre sem fordulnak. Nézik, amint egy férfi egy vékony, jól láthatóan várandós nőt rugdos, ver ököllel, tenyérrel, az arcába tapos, megpróbálja kirángatni kezéből a táskáját.

A sikolyokra, a brutális jelenetre mindössze hárman reagálnak, két férfi és egy nő. Átrohannak az úttesten fel-

torlódott járművek között, a támadót lerángatják áldozatáról, ismerősömet felsegítik. Arca puffadt, törött orrából dől a vér. A segítséget nyújtó férfiak szorosan tartják a támadót, a hölgy testével igyekeznek takarni az áldozatot.

Rendőrautó érkezik. Nem, senkinek nem jutott eszébe a 112-t vagy a 107-et hívni, a járőrökci épp arra járt. Tovább is ment volna, ha nincs dugó, és a segítő három ismeretlen nem integet nekik: szükség lenne rájuk. A rend őrei kiszállnak, és kezdetét veszi valami sajátságos, leginkább a japán kabukihoz hasonló jelenet. Mert a három megmentő angolul kommunikálna, a rend őrei viszont a magyaron kívül semmiféle kultúrnyelvet nem beszélnek. A triumvirátus hölgytagja javasolja, hívnának talán mentőt.

A rendőrök végre magukra találhatnak, tanút keresnek. A segítségnyújtókat leszámítva a több tucat szemtanú közül mindössze ketten vállalják, hogy látták az esetet. Passzivitásukra magyarázattal is szolgálnak:

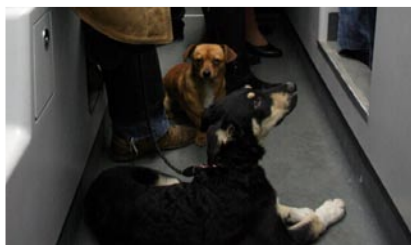
- Azt hittük, két cigány verekszik.

Ja, az más. Így már érthető, kérem. Ha két cigány verekszik, és egyikük történetesen terhes nő, akkor rendben van, akkor érthető. Akkor természetes.

## Kutyabaj

New Yorkban, mielőtt valaki bérlakásba költözhetne, kutyájával meg kell jelennie a lakóbizottság előtt, ahol négylábú barátjának felvételi vizsgán kell bizonyítani a társas életre való alkalmasságát. A bizottság engedélye nélkül nincs költözés, mert olyan ebnek, aki elvetemült módon ugatna a csengő megszólalásakor, nincs helye egy társasházban.

De gondoskodásuk nem csak a leendő szomszédok érdekeit védi, figyelmességük kiterjed a kutyára is. Ha esetleg az állatot megviselte a vizsgáztatás, semmi baj, kap antidepresszánst, de hogy testi-lelki fittsége garantált legyen, gazdája beírathatja jogára is.



Azt javaslom, sétáljunk tovább, a Kálvin tér irányába. A térre jutva gyönyörködünk a nekünk jobb kézre eső, fantáziátlan, meglehetősen koszos, városi por- és esőmarta-csíkos, szürke üvegmonstrumban, amely olyan magától értetődő a gyönyörű, eklektikus épülethomlokzatok közt, mint vakok iskolájában a tábla. Ahányszor arra vezet utam, és meglátom a két, ocsmányságával hivalkodó épületet, felrémlik előttem harmadik társuk a Dózsa György úton, a Városligettel szemközt. Üvegfalú az is, homlokzata annak is a járda fölé dől, falába hullámvonalat formázó, este kékes színnel világító valamiket álmódott a tervezői képzelet. E háromnál rondább épület alig akad jelenleg a fővárosban, a Lehel téri piacot leszámítva.

Eltöprengek. Kik, milyen indíttatásból adtak engedélyt, ezeknek a városképet, közvetlen környezetüket, építészeti hagyományainkat semmibe vevő, dermesztően fantáziátlan és leírhatatlanul csúf épületeknek a felépítésére? Mit gondolhattak az illető döntéshozók Kammermayer Károlyról, Bárczy Istvánról, Gerlóczi Károlyról, Podmaniczkyról, Steindl Imréről? Vajon hallották-e valaha Boráros, a két Ráday, Lehner Ödön, Ybl Miklós vagy Kós Károly nevét?

És mit gondolhattak rólunk, budapestiekről,

akik több évtizeden keresztül vagyunk kénytelenek együtt élni döntésük következményeivel?

„Ha 1920-ban bekötött szemmel fölraktak volna a vonatra, és utaztattak volna három napig, a vonatról leszállva megmondtam volna, melyik részében vagyok az országnak. Elárulta volna az épületek formája.” – mondta egyszer nagyapám.

Ha ma élne, azt a kendőt nem kívánná levenni a szeméről, attól tartok.

„Mi magyarok, több mint 1100 éve élünk itt, Európa szívében. Büszkék vagyunk arra, hogy Budapest a kontinens egyik legszebb városa. Európa-szerte híres a magyar vendégszeretet, elismerik és megbecsülik a magyar gasztronómiát, népművészetünket, építészeti remekeinket.

Mi pedig rendületlenül ápoljuk hagyományainkat, büszkék vagyunk egyedülálló nyelvünkre, költőinkre, íróinkra. És arra, hogy nagyszerű, sajátos, nemzeti kultúránk immár ismét az európai kultúra része.” (Idegenforgalmi propaganda kiadvány; megjelent 2003-ban, magyar nyelven.)

Igen... ez (is) Amerika...

Mindenesetre nem csodálkozom, hogy a kutyák nem tolonganak zöldkártyáért...

Az ebek kommunikációjának fontos eleme az ugatás, dolguk pedig a ház őrzése. Ha joguktól és kötelességüktől megfosztva kell vagy lehet csak élniük, mi örömük lehet az életben?

Miközben írok, hallgatom Burkust, a barátomat, ahogy vígan énekel. Egyre szebben és cizelláltabban. A madárriasztót hallva kapott kedvet az énekléshez, mindannyiunk és szomszédaink öröme. Tőle megvonni ezt a szórakozást és a házörzés örömét, az ezzel járó ugatással és futkosással együtt, egyet jelentene a rabsággal.

...A rabsággal, aminél egy puli számára nincs kegyetlenebb büntetés.

Mi tehát maradunk itt, ahol nem korlátozzák ostoba szabályok a madár fütttyét és a kutya ugatását sem.

Sági Erzsébet  
Fotó: Fejér Bálint

## Haldokló Főnix

Nem tudom, más hogyan csinálja... Én főzés közben írok. Fejben. Készül a nyaralás utáni, első itthoni ebéd, családom kedvence: a svábos krumplileves és az örökifjú lecsó.

Kezem automatikusan teszi a dolgát, konyhánkban zöld illatok keverednek a pirossal... Én pedig kiszállok ebből az illatos békéből... És engedem az emlékeket szavakká érni.

Boszniában és Montenegróban jártunk. Nem, nem a tenger forróságát csillapító kék hullámaiban kerestünk enyhülést. Most a csúcsokra vágytunk. Keresem azt az érzést, amit a kopár hegyek holdbéli látványa és a köveken billegő, ránk kíváncsian figyelő, kicsi kecske láttán éreztem. Keresem, de nincs meg... Nem segít az útvonal skandalása... Nem jön össze az időrend. Piros lámpás kereszteződést látok, türelmetlen autósokat... És az autók között futkosó, kísértetiesen vén tekintetű gyerekeket. Szemükben az esélytelenek nyugalma... S egy halvány remény, hogy talán, majd a magyarok... Adunk, hát persze, hogy koszos kezükbe pottyantjuk szegyenkezve az aprót... Hvala!... Már szalad is a mögöttünk lévőhöz. Szerb autó, a sofőr letekeri az ablakot, nyújtáná, de nincs kinek... A fiúk - úgy 12-13 évesek - átnéznek rajta... Nem kell, mutatja a hátuk. Értetlenül nézem őket... Aztán leesik... A háború után születtek... Talán pont az apjukat utasítják vissza... Generációknak kell felnőni, hogy ez a két testvérnép újra elfogadja egymást. Generációknak



## Vivát Bercel!

Koncertre hívtak Ceglédbercelre. A meghívás kedves, a jelzett program pedig ígéretes volt - így örömmel elfogadtam.

Ahányszor itt járok, mindig megállapítom, hogy szemlátomást épül-szépül, gyarapodik ez az alföldi település. Az első ceglédberceli, Nemzetiségi Fúvószenekari találkozóra érkező vendégek is ámulva csodálták meg - a rendezvénynek helyet adó - felújított, átszabott és az igényekhez igazodó művelődési házat. Felmásztak - az örként a házak fölé magasodó, a távot kémlelő - fatoronyba, bekukkantottak a gyönyörű és korszerű technikával felszerelt, kibővített szolgáltatást kínáló könyvtárba és a kiscsoportos klubszobákba is.

A ház gazdája, Sasvári Istvánné Terike - profi csapattal a háta mögött - fogadta a több száz vendéget. Mindenki tudta a dolgát. Kísérőként terelgették helyükre az idegeneket, és széket cipelve „csináltak” helyet mindenkinek, aki elfogadta a hat zenekar vasárnap délutáni koncertjére a ceglédberceli Német Kisebbségi Önkormányzat kedves meghívását. Mindenki önként és „ingyen” segített. Ízléses díszítés idézte a ceglédberceli hagyományokat. Az előtérben berendezett sváb szoba és népviseletbe öltöztetett baba állította meg a belépőket. A kék-sárga - a berceli svábok zászlószíne - köszönt vissza a színpadot díszítő szalagokból, a hatalmas virágcsokrokból, a terített asztalokon pedig, a község címerét

kell elfeledni és megbocsátani egymásnak, ezt a háborút... A háborút, az erőszakot, a földig rombolt házak lakóinak nincstelenné válását, a vénszemű gyermekek apátlan árvaságát, a meggyalázott és anyává tett apácák sehová sem tartozását.

Mint jelfák mutatják az esztelen pusztítás nyomait a megvakult ablakú, kormos romok. A hajdani nappali közepén, hatalmas fáva nőtt a tizenhárom éve odatévedt kicsi mag, jelezve: az élet megy tovább. Támadj fel Te is, gyönyörű Bosznia!

Sági Erzsébet

Fotó: dr. Zsákai Tibor



idézve, rozsmaring és birsalma illatozott, dicsérve az éjszaka serénykedő teremszépítő szorgos kezét.

Önkéntes konferálta fel a műsort is. Profikat megszégyenítő magabiztossággal üdvözölte a vendégeket, mesélt a hajdani zenekar múltjáról és vezette a műsort - német és magyar nyelven - Schmidt Henrietta.

A rendezvényt megtisztelte jelenlétével a térség országgyűlési képviselője, dr. Czinege Imre és kedves felesége is. Még sokan emlékeznek arra az összejövetelre, amikor a lepusztult állapotú művelődési házban tartott választói gyűlésen megígérte, ha megválasztják, gondja lesz Bercelre. Új óvodát és ránkba szedett, megszépített, korszerűen felszerelt művelődési házat ígért.

Az óvodát már egy éve belakták, birtokba vették a gyerekek, és idén teljesült a második ígéret is. Elfogultság nélkül mondhatom, szebb óvoda és szebb közművelődési intézmény, mint a ceglédberceli, nincs a térségben.

A fellépő zenekarok fergeteges műsorát Birinszki Tiborné köszönte meg a Kisebbségi Önkormányzat nevében. Kedves szót, ajándékot és a kapcsolatok továbbépítésére vonatkozó ígéreteket cseréltek a házigazdák és vendégeik.

A négyórás műsor ünnepélyes hangulatban kezdődött. A helybeli zenekar kíséretével és a nézők közreműködésével elénekelték a magyar és a magyarországi németek himnuszát.

A meghatott csendet azonban hamar feloldotta a vendégzenekarok fergeteges játéka. Hálás közönség a berceli... Vastappsal jutalmazta a teljesítményt. A fellépők pedig örömmel adtak ráadást. Szerepeljen itt a nevük, köszönetül a felejthetetlen élményért! Pilisvörösvár, Solymár, Biatorbágy, Székesfehérvár, Újhartyán és a házigazda, Ceglédbercel Német Nemzetiségi Fúvószenekari olyan műsorral rukoltak ki, amivel bárhol felléphettek volna. Igényes előadás, fergeteges hangulat, egymásnak drukkoló zenészek és elégedett közönség a mérlege ennek a csodálatos őszi délutánnak.

Az utolsó számot, a Vivát Bercelt az összes zenész együtt fújta... Mit mondjak... Lélekemelő csoda volt! A zenekarokat kísérő polgármesterek és képviselők egyike így fogalmazta meg együttlétünk lényegét: - Német identitású magyar vagyok.

Sági Erzsébet



## Van itt ám kultúra!

A kultúra számomra nem éppen a legjobban észlelhető dolog az elmúlt időszakban. Jobban ki kell nyitnom a szemem, hogy meglássam.

Kultúra alatt nagyon sok mindent érthetünk. Lehet ez festészet, költészet, írás, zeneszerzés, szobrászat vagy egyes népek saját, a megszokottól eltérő életmódja. (De még sorolhatnánk.) Minden fajtájából kiemelhetünk nagy alkotókat, hosszú életrajzot készíthetünk róluk. Híresek lettek, ám mégsem voltak a művészet emberei valami jól megfizetve, sőt! Mondhatni, hogy általában szegények voltak az életkörülményeik. Nagyrészüket, nevüket és egy-két fontos alkotásukat azonban – kis túlzással – mindenki ismeri. Büszkéek lehetünk rájuk, minden nemzetnek van ilyen nevezetes alakja. Valamint, hogy már a megemlégett népekről, bennszülöttekről is szó essék: róluk sem véletlenül készülnek dokumentum- és ismeretterjesztő filmek. Életvitelük, sokszor meghökkentő másságuk kivívta a tiszteletet. A természettel szimbiózisban, a betegségekkel dacolva - de saját hagyományaik szerint élnek.

Ezek a kultúrájukat bemutató személyiségek joggal híresek, valamit letettek az asztalra, hogy kiérdemeljék a róluk szóló műsorokat és újságok hasábjait. És mit látok most? Hát nem éppen az észveszejtő kultúrát. Vagy pontosan azt?! Kik szerepelnek manapság a televízióban, az újságok címlapjain? Tisztelet a kivételnek, van, aki megérdemli, hogy ott legyen, de a nagy többség csak bulvársztár. Felkapják őket a nagy semmiért, hogy aztán országos sztárt csináljanak belőle. Nem valamilyen különleges képességgel rendelkeznek, nem is értem, hogy milyen úton-módon jönnek ők a köztudatba. Ez nem csak Magyarországra jellemző, külföldön is ugyanígy megy. Kapják az

őrületes pénzeket kivillanó testrészeikért, nulla énekhangjukért és egyéb fantasztikus készségeikért.

A kereskedelmi televíziós csatornák szinte ölik egymást ezen emberek szerepeltetésért. Az a trendi, ha valaki kábítószeres állapotban szexuális szolgáltatásokat tesz vagy a családi életéből készült valóságshow-ban leüvölti az asszony fejét. De olyan reggeli műsori főhírrrel is találkoztam már, hogy az egyik kedvenc naptáras bulvársztárnak a kislánya ma iskolába megy! Húha, ez aztán a világszenzáció!

Manapság mindenki énekel – ha van hangja, ha nincs. Mindenki műsort vezet, akár ért hozzá, akár nem. Erre adott választ az egyik hazai férfi együttes – a Belmondo zenekar – azzal, hogy nőnek öltözve, szexis ruhákban pózolt a fényképezőgép előtt. Úgy gondolták, ha egy „nyuszilány” énekelni akar, akkor ők miért ne fotóztathatnák bájaikat. Véleményem szerint ez is felhívás volt a mostani elfajult helyzetre.

Visszatérve a kereskedelmi csatornákhöz, fő mottójuk: mindent a nézettségért! Ez már önmagában is sok mindent elárul. Jellemző az is, hogy a híradókból felkapott témán napokig csámcsognak még, boncolgatják ilyen meg olyan szempontból. A tüntetések is valósággal kapóra jönnek a nézőtábor növelésére (vagy csak azt gondolják?). Lényegtelen, hogy milyen műsort sugároznak éppen, azt azonnal félbe kell szakítani száz ember randalírozása miatt. Ha érdekel a film, amit ezalatt pont figyelemmel kísértem, végignéztetitek velem, hogyan tör-zúz csak a balhé kedvéért az a néhány alak, aki mindemellett olyan bátor, hogy még az arcát se adja az akcióhoz. Pedig nem sok ész kellene ahhoz, hogy rájójjunk, pont ezért csinálják. Ha nem közvetítené senki, lehet, abba is maradna a felesleges rendbontás. És megjegyzem, itt nem a békés, bejelentett tüntetésekre gondolok.

A helyzet véleményem szerint az, hogy ezek az események mind-mind azért történhetnek meg, mert erre van igénye az embereknek. Tisztelet a kivételnek! Sajnos, amíg a nézettségi rekordokat döntögeti a családi valóságshow, a helyzet nem egykönnyen fog változni. A színvonal megteremtése nem a szórakoztató iparon múlik, hanem a feljűk támazott igényeken. Úgyis olyan műsorok mennek majd a tévében, olyan cikkek jelennek majd meg az újságban, ami eladható. Hiszen a média van értünk, nem mi a médiáért. Remélhetőleg változni fog a vágy az emberekben. Hiszem, hogy visszafordítható ez az előre nyomuló rendszer, és újra a valódi értékek, a valódi kultúra jelenik meg életünkben.

Sz.Zs.

Fotó: Fejér Bálint



## A kőszívű tanár fiai, de olvass mindhalálig, kisfiam! – választhat-e szabadon kötelező olvasmányt a pedagógus?

Olvasni jó, hasznos. Sokszor hallani ezt, és ráadásul igaz is. Gyerekeinknek is sokszor elmondjuk, és csodálkozunk, hogy még a kötelező olvasmányokat is kinkeservesen olvassák el, pedig idejük, mint a tenger... sőt, még osztályzatot is kapnak érte. Az iskola szent és sérthetetlen, ott biztosan tudják, hogy mi kell a gyerekeknek!...vagy még sem?

Mitől függ az, hogy olvas-e valaki vagy sem? Az időtől, az olvasás szeretetétől, az igénytől, a látott, a családból hozott mintától vagy esetleg az új ismeretek megszerzése kötelező bennünket az olvasásra?

Bonyolult, nehezen megválaszolható kérdés, hiszen mindenkinél más és más az ok, eltérő a motiváció.

Annyi bizonyos, hogy az olvasás gyermekkorunk meghatározó élménye, ami örök életünkben jelen van, befolyásolja olvasási szokásainkat, az olvasással szemben támasztott igényeinket. Ha ugyan az otthon melegéhez hozzátartozott az olvasás szeretete, egy jó könyv megismerése, az „olvasni jó” hangulata. No, de az iskola! Ott tanultunk meg olvasni, és ez mit sem változott azóta, ma is így van.... ott aztán igazán sok idő van arra, hogy meg is szerezjük az olvasást... vagy nem?

Ma Magyarországon egy felnőtt átlag napi három órát ül televízió előtt, könyvolvasással pedig ha 15 percet eltölt, az már nagyon jó, de inkább a 10 perces napi átlag jön ki. Ezek a tendenciák egyfolytában tartanak, a jövőre vetítve pedig valószínűleg a távolság tovább növekszik. (Honismeret-olvasási szokások.htm)

Igen, ez a helyzet ma egy átlagos felnőttel, ami nem túl biztató az „otthon melege”-re gondolva... gyerekek, gyerekkor... és ha akarjuk, ha nem, gyerekeink 3. életévük betöltése után belesöpöppennek intézményesített világunkba, óvodások majd iskolások lesznek. Iskolába járni pedig kötelező, és a jelenleg hatályban lévő, a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény értelmében, a

tankötelezettség annak a tanévnek a végéig tart, amelyben a tanuló tizenhét éves életévét betölti. (<http://www.magyarorszag.hu/allampolgar/ugyek/oktatasmuvelodes/tankot20050805/iskola20060627.html/ugyleirasjog#paragr2>) Ez pedig bizony 12 hosszú esztendő, és sok-sok magyar óra, kezdetben olvasás, írás, fogalmazás, majd irodalom és nyelvtan óra...és sok-sok kötelező olvasmány is, vagyis olvasni lehet, kell, van rá idő, ez a feladat, benne van a napi programban, örülhetünk.

De nézzük, mi is a kínálat?

5. osztály, Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk; 6. osztály, Gárdonyi Géza: Egri csillagok; 7. osztály, Jókai Mór: A kőszívű ember fiai; 8. osztály, Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig.

(Oktatási és Kulturális Minisztérium - Kerettantervek.htm)

Igen, ezek a nagy klasszikusok, ismerni kell őket, de...

Mindannyian tudjuk, hogy ezek nem könnyű olvasmányok, hosszúak, régies a nyelvezetük, önállóan nehezen értelmezhető tartalommal. Egy 10-14 éves gyerek számára bizonyosan. Általában nyári olvasmányként definiálva hagyják magukra a gyerekeket e könyvekkel, bármiféle előkészületek nélkül. Olyan „Olvassál, kisfiam, legyen meg a napi oldalszám, és mással ne törődj!” meg olyan „nem érdekes, hogy nem érted, hogy szenvedés a végigolvasás, hogy fogalmad sincs, mi a történelmi háttér egy-egy eseménynek, ki miért tehette azt, amit tehetett, vagy éppen miért volt nagy dolog csomagot kapni a szülőktől Nyilas Misinek.” érzése van tőle az embernek. És ez nagyon nem jó, kicsit olyan nekem, mintha házat akarnának építeni alapok nélkül, aminek persze az a következménye, hogy idővel összedől a ház...és ezt ráadásul még tudni is lehet előre.

Feltételezem, hogy a pedagógus elsődleges célja a kötelező olvasmányokkal az lenne, hogy a gyerekek megszeressék az olvasást, szívesen figlalkozzanak irodalommal, érdekelje őket, amit olvasnak, és ne az érdemjegy lebegjen a szemük előtt. De miért pont ezek a könyvek a kiválasztottak?

Mindennek alapja a NAT. A Nemzeti alaptanterv (NAT) a Magyar Köztársaságnak a közoktatásról szóló alapidokumentuma.

A törvény 9. §-a kimondja, hogy az iskolai oktatás első tíz évfolyamán folyó „nevelés és oktatás kötelező közös tartalmi követelményeit a Nemzeti alaptanterv határozza meg”.

Szakít a központi tantervi szabályozás azon formájával, amely részletesen meghatározta az iskolai pedagógiai tevékenység ideológiai, nevelési céljait, feladatát, tananyagát, tantárgyait, óraszámait, szoros kapcsolódását az iskolaszervezethez, a különböző iskolatípusokhoz, -fokozatokhoz.

A NAT alap a tantervek, a tantárgyi programok, a tankönyvek és más taneszközök, valamint az alpműveltségi vizsgakövetelmények kidolgozásához.

A NAT alapján készülnek a kerettantervek. A kerettantervekben egybeszerkesztve jelennek meg azok az ismeretek és fejlesztési követelmények, amelyek a NAT által minden tanuló számára előírt műveltség tartalom érvényesüléséhez, valamint az adott iskolatípus nevelési- oktatási céljainak megvalósulásához szükségesek. Ezáltal olyan dokumentum áll az iskolák rendelkezésére, amely megfelelő útmutatást ad pedagógiai programjaik átalakításához és tökéletesítéséhez.

A helyi tantervek. A NAT alapján készül a kerettantervek is magtantervek abban az értelemben, hogy csupán közös alapot jelentenek a különböző pedagógiai rendszerek, tantervi változatok, tantárgyi programok és a helyi tantervek számára. Minden iskolának van saját tanterve, ez a helyi tanterv, amelyet az iskola tantestülete, vezető kara állít össze az iskola profiljának, adottságainak, lehetőségeinek megfelelően.

(A kerettantervek bevezetése Oktatási és Kulturális Minisztérium - Kerettantervek.htm, <http://www.oki.hu/oldal>.)

A feltett kérdésre a válasz meglepő, de egyben bizakodó is tesz. A fentiekből egyértelműen kiderül, hogy központilag nincsen arra szabályozás, hogy a gyerekeknek mit kell kötelező olvasmányként kiadni, megtanítani. A tanárok

önállóan dönthetnek, saját belátásuk szerint válogathatnak a gyerekek életkori sajátosságainak, szellemi befogadóképességének megfelelő könyvek között.

Ennek megerősítésére egy idézet Fenyő D. Györgytől, aki a Magyar tanárok Egyesületének alelnöke:

„A tanárok maguk döntenek el, hogy mit adnak fel. Elsődleges szempont a hagyomány. Amit maga tanult a pedagógus, vagy amit már évek óta tanít, azon nehezen változtat. A választott tankönyv irányítása is mérvadó, és remélhetőleg az ajánlaskor az adott gyerekközösség összetételét is figyelembe veszi a tanár: milyen képességűek a

tanulók, fognak-e felvételizni, vidékiek vagy városiak, és még sok minden más. Arra, hogy a tanárok mit vesznek bele a lista, vagy mit hagynak el róla, a szakmaiság jelent garanciát. - Olyan pedagógussal még nem találkoztam, aki a János vitézt nem adta fel. Ez evidens. Nincs előírás, hogy pontosan mi kerüljön be a kánonba, de az irodalomtörténeti ismeret mégis megvédi a közös tudást.

Mivel a NAT nem határozza meg részletesen az iskola tananyagát, hanem azt mondja pl., hogy a magyar tanításának lényege elsősorban az, hogy megtanulják a gyerekek a műelemzést, a fogalmazási készséget, fejlődjön a szókincsük, ki tudják fejteni gondolataikat, stb. Az igaz, hogy az iskolák sok típusú feladattal mérlik fel, hogy megállja-e majd a diák a helyét náluk a későbbiekben, de az egyéni és a központi felvételik is azt jelzik vissza, hogy nem a tényanyag a fontos, vagyis, a tanár választhatna bármilyen olvasmányt!

Lehetne jóval több kortárs irodalmat tanítani: - Lázár Ervin és Janikovszky Éva nemrég mentek el, és rengeteg remek olvasmányt hagytak a gyerekekre. Csukás Istvánnak és Békés Pálnak a műveiből is lehet bőven válogatni. Az elmúlt öt évben jelent meg Varró Dániel Túl a Maszathegyen című műve vagy Kis Ottó Csillagszedő Máriója, amit nyugodt szívvel adhat bárki a gyerekek kezébe.

Vannak olyan könyvek, amelyeket erőltetnek a tanárok, de nem működnek. A 7-8-os diákok nem szívesen olvassák őket. Ilyen Jókai Mór Kőszívű ember fiai című regénye és a Móricz Zsigmond Légy jó mindhalálig könyve. Ezek helyett lehetne például Tamási Áron Ábel a rengetegben című regényét, vagy ha kortársaknál maradunk: Szabó Magda Abigéljét olvasatni a gyerekekkel.”

Tehát... Kínálat van, sok-sok kiváló szerző és könyvei közül lehet választani, és még a döntés szabadsága is adott!

...és ha már ekkora szabadságot kap egy pedagógus, ami nyilván a sokéves rossz-jó tapasztalat révén jöhetett létre, akkor nem kellene élni is vele, alkalmazni a mindennapok gyakorlatában? Milyen szép is volna...

Szukics Marietta  
Fotó: Lőrincz Edina

## Kórházi sziszek-szöszök (részletek)

Hát én mért ne? Saint Simon – igaz, XV. Lajos aranyerét taglalva részletesen -, de azután Karinthy – a koponyája körül -, Füst Milán – na, ő mindig és mindenféle kórban szenvedett, már betegen született; aztán kínok között lengte körül a Nyugatot (Karinty). És Abodi Béla, na meg Galsai Pongrác. Hát akkor én is, ha már grafomániával áldott meg a teremtó.

Ezért bátorokodom szöszni. Kórházul.

\*\*\*

Hogy mi az a félrekezelés. Hát igaz, ami igaz, jómagam egy túlbuzgó tüdőorvos és egy rossz mellkasfotó alapján egy hónapig stresszben voltam, mert míg a vesém eltávolítására vártam, ő már a mellkas felnyitását fontolgatta. Hála az új röntgennek és átvilágításnak, a két kioperálendő objektum egy – kettő – árnyék volt a gyors fényképész jóvoltából. Tüdő negatív, hangulat negatív.



Más. Hetek óta lefixált műtetem egy túlbuzgó kardiológus jóvoltából úszik. Nem tudni, mennyit. Mert ő az utolsó percben terhelési próbát AKAR! Több orvos, több aneszteziológus jóváhagyta. Légzés jó. Tüdőképesség 98% (harminc éve dohányzom!), keringés, vérnyomás OK, EKG állandó.

Igaz, húsz éve hátsófalú infarktuszom volt, de panaszmentesen tengődök azóta, sőt, az infarktuszom után öt évvel elvégzett hasi műtétet – altatással! – minden különösebb biciklizés nélkül elvégezték annakidején.

Úgy tudtam, nekem csak a vesémet kell adnom, vérkeringeni, lélegezni és nem vérezni kell. Bicaizni biztos nem. Különbözik sincs dinamó a testemen. Na, majd a műtétben. Aspirálok a sárga trikóra. Bon voyage!

\*\*\*

Na, akkor most futok egy kórt. Coeur franciául szív, pl. Sacre Coeur – nyers fordítással szívem – vagy kőr dáma: pókerben, kanasztában jól jöhet – pláne ha a szívem hölgye – bármikor.

\*\*\*

A prospektúra felénk néző lépcsőjén csupán „aljazatban” hoznak föl egy testet. Fölül lepedő – alig -, aztán egy pajkos szellő; és máris egy viaszos kéz integet kedvesen. – Üdv! Majd megyek! – intek vissza. (De ha lehet, egy kicsit később.)

\*\*\*

Telefonálok a kórházkertben. Hölgy áll meg melletttem. Fixíroz. Elfordulok, beszélék tovább. Mire odalép és durván hátra bök:

- Fiatalúr, aggyon má' tüzet!

- Kérem! Telefonálok, hagyjon békén!

- Na, mi van?! Romának má' nem adsz tüzet? Száradj meg, ahun vagy!

És elkrasnyog népi papucsában.

No? Ki itt a kicsoda?



\*\*\*

Hajléktalan kategóriába sorolható beteg jön a kertbe, sok kísérője van. Összetartanak. Tiszták, fészültek és üresek a szatyrok – de vannak. Sajnos – nagyon sajnós – messziről meglátni, honnan – illetve honnan nem – jöttek. Szörnyű, hogy a járásuk, a hajuk – többnyire hátul kopasz vagy elvékonyodott – gondolom, a fapadok és kőpárnák évtizedes eredménye. Az arcukon a redők a már lemoshatatlan arcvonások, a kifésülhetetlen

szakállak. De most tisztára mosakodva, „rendes ruhában” jönnek sorban betegársuk után, ki az ajtón az udvarra.

És a dohányzóhelyen elhelyezett nagy hamu- és csikkgyűjtő előtt mind megtorpan. Csak egy pillanatra. Szután betegársukra való tekintettel, vagy egy még ősi rend beépült maradványaként továbbcsoszognak. Egy más mögött. Senki nem néz hátra. De gondolni csak egyre tudnak.

\*\*\*

„Tudom a jót, de a rosszat cselekszem.” Ovidius

Nyafogok, sok a hiába vizsgálat – szerintem persze. De be kell látni, alaposabbak a vizsgálatok, óvatosabbak a döntések. Pontosabbak. Nem-igen engednek haza könnyedén. Viszont kevesebb a visszatérő beteg. Jobb, hogy a régi lezserséget egy másik, de inkább pszichés orvos-beteg viszony-közeli álláspont váltotta föl. (Na, ez korántsem az áltreform. Inkább az újgenerációs nővérke-, ápoló-, orvossemmel.)

\*\*\*

Tévedés a pesszimista magyarról alkotott vélemény. Sok a vidám ember. Gondolom. Mert errefele nem nagyon járnak, de hát gondolatszabadság lévén azt gondolok, amit - merek. Arany János munkásságát méltatva, egyik akadémista társa a Walesi bárdokat elemezve így kezdte: - Akkor itt Arany János azt gondolta... - mire koszorús költőnk csöndesen odamordult: - Gondolta a fene!



\*\*\*

Gusztus bácsi a szomszéd szobából rendszerint reggeli, ebéd vagy a hazai elköltésekor jelenik meg. Már pusztán megjelenése is katartikus. De ártatlanul, ám következetesen ilyenkor számol be valadékaik milyenségéről. Ezeket több irányból, a hájredői közül kitéremkedő zacskók, csövek tartalmával illusztrálja, és rendszeresen megnyilatkozik. Persze megszólalásai sem étvágyfokozók. Én a hülyeségtől is nyelési zavarokkal küszködök, de ha valaki államilag ostoba, az maga a szerves kémia. Legszebb mondataiból idézek:

- Én már elég fiatalon is megnyilvánultam. Voltak ilyen légzésem is.

- Ha beteg az ember, hát beteg. Csak egészség legyen, akk' már jó.

- Azér' nézem az evezősöket, mer' az vizen van. (Kórházi TV, vasárnap) Krémest eszem. Gusztus bácsi: - Na, pont ilyen színű vót a valadék, mikó' vittek a prosztatára müt'ni.

- Én szíves is vagyok, meg idegem is van. Sok a baj. Nem baj.

Na, befejeztem. Nekem is van idegem. És jön az ebéd. (Na, és Gusztus is.)

\*\*\*

### Betegszállítók

Külön kaszt. Indiában nincs ilyen élesen követett és büszke embercsoport. Első szállítóm (els. udvari száll.) igen arisztokratikus, alig szórabírható. Egy kis beavatkozásra vitt, fölvezette a kocsit, de elhárítottam. Azt mondta: így is jó, visszafelé máshogy beszélék úgyis! Nos, belehelyezte leletcsomagom a tolószékre, és gangosan elindultunk a tömegbe. Elöl, kocsiban a leletek, utána peckesen a Főnök és behúzó, legutórá jöttem én. Igen jól haladtunk, mert hatalmas alkatán és stentori hangján kívül a szövege sem volt átlagos.

- Vigyáztam! Gyerekekkel vagyok!

A visszautat illetően igaza volt. Nem gyerekekkel jött, egy béna félhalottal.

Viszont a dolyfős lordot egy figyelmes inas váltotta föl, végig szórakoztatott, elmesélt mindent a közben látottakról: megtudtam az új épület építési körülményeit, melyik nővérke olyan, és hogy ő speciel csülökkel főzi a pacalt – amint azt kell is.

A beavatott ápoló fentről szemlél mindent. Magas, testes, szakállas. Kell is.

(Van picuri szállító is, őt leteszik szemetezni – 200 kiló bálákat cipel – vagy leleteket hord szét. Bár ez inkább a beteg reszortja.)

Nos, ez a kaszton belül is kasztjellegű figura. Elegáns, parancsokat osztogat, a röntgen, kötöző, EKG stb. előtt sorjázó konvojokat irányítja. Félelmetes biztonsággal húz el ezerral egy ételszállító és egy kegyeleti kocsi között. Ő vizsgáztatja az újoncokat. Dühöng, hogy fakezú, fafejű a mai szállítófölkhozatal.

- Na, mondd el, öcsi, hogy viszed a Bel kettőre a lábatörtet és honnan, ha még a pulmóra is be kell kíséred egy fuldoklót, és leadni az ambin egy adag pisát?! He? Na, ugye! Na, elmondom. Ilyenkor nem a gipszelőnél kezded, hanem Jocónál a 'Thermóba', ott beveszel egy fél barackot, onnan az új Cé-hármason az a szem, átveszel egy köteg banánt. Akkor egyből irány a pisa az urón, mert az ambira viszed, és ott veszed fel a lábatropát, áttolod a D-6 kokszra, leadod a banánt, szólsz Öcsinek, hogy megvan a jegy a Rollingra és kemény harmincezer. Akkor, ha mázlid van, akkor nem mész a B folyosóra, hanem beszöksz az ételliftbe a „lábassal”, és ott szembe' lesz a léges. Akkor az egyiket eladod, áttolod a Pav. III. Dé épület 306-ba. Papír aláírka. Szöveg Áginak. Puszilom. Nem te, te barom! Én puszilom! A Döme! És most jön a Bel. Tudod mit, ha olyan okosticián vagy, azt már keresd meg magad! F\*szkalap! Ilyeneket fölvenni!

A kedélyes végig viccel az úton, kétemberenként megáll, mindig van ismerős régi tréfák elsütésére. A reggeli éhom vérvételből estebédi vértolulás lesz, de a sok szar vicc között kettő újat is találtál. Már megérte.

Aztán a hivatalos, ő egyben hűtős is, ő végképp a Rasz teteje. A beteggel igen hivatalos. Határozottan, de gépiesen közli.

- Le van tartóztatva, bármit mond vagy tesz, fölhasználható Ön ellen; ja, mást, szemüveg, műfogsor, üvegszem, gyűrű, nyaklánc.

Ebbe. Önt most műtétre kísérem. Előtte egy kék bogyót kap. Köszönöm. Végeztem.

\*\*\*

## A lila ruhás hölgy

Pici, duci, öregecske, igazi, vidéken felejtett primadonna. Valami dalitársulat valaha üdvöskéje.

Gyakran vált köntöst, igazán ízléstelen, de igényes kivitelben.

Lábbal műtötték, és ezüst mankóján a köntöshöz illő huzat – selyem vagy bársony is. Időnként öreg barátok lengik körül, messziről hozott mignont, antik desszerteket. Valószínű, valamelyik társalgó sarkában délután teáznak. Igazi múlt század.

Szinte átlibben a kertben. Még az illata is a vidéki színházak régi illata. Primadonna. Könnyed. Friss. Csak az én „vesébe látó” szemem és rossz májam véli úgy, hogy iszonyatosan húzza a lábát, úgy billeg, mint egy viselős, háromlábú, öreg kutya.

Fintorog, a festék lecsorog az arcán. Púder helyett lázrózsák virítanak. És magában dudorászik. Nem a Mágnes Miskából. Ilyeneket hallok: jaj, de ocsmány a nővérke, piszok disznó a műtős, retyi-retyi-retirát. Elhúzó előttünk. Utolsó szerepét játssza. Jutalomjáték a mennyországba.

Holnap autogramot kérek tőle. Talán utána a mankót is eldobja. Egy kis időre biztos.

képek és gondolatok: Váczy Jépoint Tamás



# Az ember teremtése

Az idők kezdetén, amikor a Föld még olyan fiatal volt, hogy erejéből égjégerő füvekre is futotta, Keiman gondolkodóba esett.

Ez az istenség még a Föld születése előtt keletkezett, éppen ezért sokkal bölcsőbb volt a világgal egyidőben létrejött szellemeknél: többet látott és többet tudott arról is, amit látni nem láthat a szem. (Később, amikor már éltek emberek, magas homlokú, bölcs tekintetű férfiak ábrázolták.)



Szerette a Földet kőveivel, folyóival, fáival s tengereivel - minden szépséges volt számára, amit a természet szelleme adhatott. De Keiman mégsem volt elégedett. Többre vágyott. Fogott egy nagy tömb agyagot, s ütni-vágni kezdte. Az új istenek bolondnak nézték és kinevettek, anélkül, hogy megkérdézték volna, mit csinál. Csupán egy kivétel akadt: Parallei. Parallei fiatal istenség volt, az első esővel született. Furcsa külsejű törpe, örökké kíváncsi, smaragdzöld tekintettel, ám ha valaki a víz tükrében szemlélte,

megpillanthatta valódi arcát, az eltiporhatatlan, örök szépségét...

- Keiman! Mit művelsz? - kérdezte, és leült az agyagot püfölő istennel szemben. Keiman rá se hederített. Paralleit nem zavarta, hogy nem kapott választ. Habár roppant kíváncsivá tette a látvány. Csak a fejét mozgatta erre-arra, és figyelt. Keiman minden egyes mozdulatára. Ahogyan felemelte a kezét. S ahogyan az agyag az ütés nyomán elváltozott.

- Én tudom, miben sántikálsz... - mondta egy

idő után. Felállt és odament az agyaghoz. Keimanra nézett.

- Megpróbálhatom? - Keiman bólintott, Parallei pedig simítgatni és kaparni kezdte az agyagot. Keiman tovább ütötte, és lassanként a formátlan tömegeből egy arc, két kéz, egy test, aztán még két kéz, négy láb, végül még egy fej bontakozott ki. Parallei abbahagyta és Keimanra nézett.

- Kész - s ekkor a két alak, férfi és nő megmozdultak. Kezükhöz fogták az agyag maradványait, s a férfi ütni, a nő simítgatni kezdett.

- Ők is alkotnak mostantól - mondta Parallei. Keiman pedig mosolygott. Még hosszú évszázadokig gyönyörködtek ők ketten alkotásukban, egészen addig, míg az istenekre kiszabott idő le nem járt. Ez hát az ember teremtésének meséje.

Ternák Tünde  
Fotó: Lőrincz Edina

Kedves Olvasónk!

Nagy örömünkre szolgál, hogy bejelenthetjük: egyéves működés után végre megalakult egyesületünk Mentrópia Kulturális Közhasznú Egyesület néven! Célunk az, hogy megnövekedett lehetőségeinket kihasználva feltegyük magunkat az online médiumok térképére, és e közegeben aktuális és hiteles híreket, valamint színvonalas kikapcsolódást nyújtsunk olvasóink számára. Büszkék vagyunk rá, hogy az elmúlt egy évben gyakorlatilag nulla forintból készítettük "kéthétről-kéthétre" az új számokat, és így sikerült felépítenünk egy stabil és aktív közösséget.

Eddigi munkánkat és egyesületté válásunkat megünneplendő készülöben van új honlapunk (mely változatlan címen lesz elérhető), valamint kiállításunk a Tandem Caféban, ahol az elmúlt egy év képanyagán keresztül mutatjuk meg legjobb formánkat!

Engedjék meg, hogy a teljes szerkesztőség nevében megköszönjem folyamatos érdeklődésüket lapunk iránt! Mi azon leszünk, hogy a jövőben is ellássuk önöket a napi betevő kikapcsolódással! ;)

Sablik Henrik  
főszerkesztő



Gubis Mariann

A képek nagytva  
megrendelhetőek  
a [mentropia.foto@gmail.com](mailto:mentropia.foto@gmail.com)  
címen.



Fejér Bálint



Fejér Bálint



Gubis Mariann



Gubis Mariann



Fejér Bálint

